

KINNITATUD

Kambja Vallavolikogu 30.10.2014

määrusega nr 14

KAMBJA VALLA

ARENGUKAVA 2014 - 2021

Kambja 2013

Sisukord

1. SISSEJUHATUS.....	4
2. HETKEOLUKORRA ANALÜÜS.....	5
2.1. Geograafiline asend.....	5
2.2. Rahvastik.....	5
2.2.1. Rahvaarv, sooline ja vanuskoosseis.....	5
2.2.2. Elanike arvuline dünaamika.....	7
2.3. Elukeskkond.....	8
2.3.1. Maastik.....	8
2.3.2. Maakasutus.....	8
2.3.3. Veekogud.....	8
2.3.4. Loodusvarad.....	9
2.3.5. Keskkonnakaitse.....	9
2.3.6. Looduskaitsealad ja kaitstavad objektid.....	10
2.3.7. Eluase ja elamismiljö.....	10
2.3.8. Kambja valla päästeteenistus.....	10
2.4. Ettevõtlus.....	11
2.5. Tehniline infrastruktuur.....	11
2.5.1. Riigimaanteed.....	11
2.5.2. Kohalikud teed.....	12
2.5.3. Tänavavalgustus.....	12
2.5.4. Ühistransport.....	13
2.5.5. Veevarustus ja kanalisatsioon.....	13
2.5.6. Soojamajandus.....	14
2.5.7. Elektrienergiaga varustatus.....	15
2.6. Haridus.....	15
2.6.1. Kambja Lasteaed Mesimumm.....	16
2.6.2. Kambja Põhikool.....	16
2.6.3. Kuuste Kool.....	16
2.6.4. Unipiha Algkool.....	16
2.6.5. Kammeri Kool.....	17
2.7. Kultuur ja sport.....	17
2.8. Sotsiaalhoolekanne ja tervishoid.....	18
2.8.1. Elanike toimetulek.....	19

2.8.2. Hooldekodud.....	20
2.8.3. Tervishoid.....	21
2.8.4. Noorsootöö.....	21
2.8.5. Vajadused.....	22
2.9. Kohaliku omavalitsuse juhtimine ja kommunikatsioon.....	22
3. VISIOON.....	22
4. ARENGUEESMÄRGID JA TEGEVUSED 2014-2021.....	24
4.1. Elu- ja looduskeskkond.....	24
4.2. Ettevõtlus.....	25
4.3. Tehniline infrastruktuur.....	25
4.4. Haridus.....	26
4.5. Kultuur, sport ja noorsootöö.....	26
4.6. Tervishoid ja sotsiaalne kaitse.....	27
5. EELARVESTRATEEGIA 2015 - 2018.....	28
5.1. Sissejuhatus.....	28
5.2. Majandusprognoos.....	28
5.3. Põhitegevuse eelarve.....	29
5.3.1. Põhitegevuse tulude prognoos.....	29
5.3.2. Põhitegevuse kulude prognoos.....	32
5.4. Põhitegevuse tulemi prognoos.....	33
5.5. Investeerimistegevuse eelarve.....	34
5.6. Finantseerimistegevuse eelarve.....	39
5.7. Likviidsed varad.....	40
5.8. Finantsdistsipliini tagamine.....	41
5.9. Kambja valla eelarvestrateegia 2015 - 2018.....	42

1. SISSEJUHATUS

Valla arengukava omavalitsusüksuse pika- ja lühiajalise arengu eesmäärke määrav ja nende elluviimiseks võimalusi kavandav dokument, mis tasakaalustatult arvestab majandusliku, sotsiaalse ja kultuurilise keskkonna ning looduskeskkonna arengu pikaajalisi suundumusi ja vajadusi ning on aluseks erinevate eluvaldkondade arengu integreerimisele ja koordineerimisele. Valla arengukava on kesksel kohal valla arengudokumentide seas.

Soovides Kambja valla elu jätkuvalt edasi viia on antud arengukava koostajad selgitanud välja erinevates valdkondades valitsevad probleemid ja kavandatud nende lahendamiseks tegevusi infrastruktuuri edasiarendamiseks, puhke- ja vabaajaveetmise võimaluste parandamiseks aga ka Kambja kui pikkade kultuuritraditsioonidega paiga haridus- ja seltsielu edendamiseks.

Käesoleva arengukava aluseks on 2007. aastal volikogus vastu võetud ning järgnevatel aastatel üle vaadatud ja täiendatud arengukava. Arengukava on kohalikele omavalitsustele seadusega kohustuslikuks tehtud dokument, milles määratletakse tähtsamad eesmärgid ja tegevused nende saavutamiseks. Eesmärkide väljatoomine tagab järjepideva arengu ja aitab keskenduda olulisele.

Arengukava, mis valmis Kambja Vallavalitsuse juhtide ja ametnike aga ka läbi avalike arutelude valla elanike koostööna, koosneb tegevusvaldkondade kirjeldusest ja eelarvestrateegiast. Esimene osa kirjeldab Kambja valla elu- ja looduskeskkonda. Teine osa sisaldab valla ettevõtluse kirjeldust. Kolmandas osas on tegevusvaldkondade kaupa välja toodud tehnilise infrastruktuuri kirjeldus. Neljas osa kirjeldab lühidalt sotsiaalkeskkonda. Välja on toodud valla visioon aastaks 2021 ning valdkondade arengueesmärgid ja tegevused eesmärkide saavutamiseks.

Arengukava koostamisel on lähtutud Kambja Vallavolikogu poliitilistest suundadest, vallaametnike ja hallatavate asustuste juhtide teadmistest, statistilistest andmetest ning laekunud ettepanekutest.

Arengukava on pidevalt uuendamist vajav dokument. Igal aastal peab volikogu hindama aasta jooksul saavutatut ja määratlema järgmised eesmärgid. Arengukava on aluseks valla eelarve koostamisel.

Kambja Vallavalitsus

2. HETKEOLUKORRA ANALÜÜS

2.1. Geograafiline asend

Kambja vald asub Tartumaa lõunaosas ning piirneb järgmiste valdadega: Valgamaalt Palupera ja Valgjärve, Põlvamaalt Kõlleste ja Vastse-Kuuste, Tartumaalt Haaslava, Ülenurme ja Nõo. Valla pindala on 189,2 km² ja vallakeskus Kambja asub Tartu linnast 16 km kaugusel.

Valda läbib Tartu-Petseri raudtee ning kolm tähtsat maanteed: Tallinn-Tartu-Võru-Luhamaa põhimaantee ning Tatra-Otepää-Sangaste tugimaantee ja Põlva-Reola tugimaantee. Valla keskusest 12 km kaugusel asub Ülenurme lennujaam.

2.2. Rahvastik

2.2.1. Rahvaarv, sooline ja vanuskoosseis

Kambja vallas on 2614 elanikku (01.01.2013) ning rahvastiku tihedus on 13,81 inimest/km². Neist 1304 on naised ja 1310 mehed. Vallas on 1 alevik ja 30 küla. Kambja alevikus elab 703 inimest. Suuremad külad on Vana-Kuuste, Lalli ja Rebase ja neis elavad vastavalt 262, 118, 114 inimest.

Tabel 1 Kambja valla elanike arv külade kaupa 1. jaanuari seisuga

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Aakaru küla	72	77	74	76	80	79	82	80
Ivaste küla	52	47	43	43	43	45	46	47
Kaatsi küla	50	48	52	55	56	55	57	63
Kambja alevik	705	700	709	723	702	700	707	703
Kambja vald	16	12	8	12	17	15	14	14
Kammeri küla	75	68	65	69	69	69	76	77
Kavandu küla	38	35	37	36	38	43	43	54
Kodijärve küla	70	70	73	70	72	71	67	66
Kullaga küla	32	33	32	39	44	49	52	52
Kõrkküla	16	18	19	19	20	17	16	15
Lalli küla	119	118	115	113	119	112	116	118
Madise küla	30	30	27	27	29	32	32	35
Mäeküla	66	68	68	69	75	75	75	74
Oomiste küla	20	21	21	18	21	23	28	28
Paali küla	58	58	57	57	55	54	53	54
Palumäe küla	27	26	27	28	28	28	30	29
Pangodi küla	84	82	88	92	90	98	102	102
Pulli küla	41	41	38	36	37	35	42	49
Pühi küla	86	84	84	83	87	87	82	85
Raanitsa küla	47	46	47	45	48	49	47	48
Rebase küla	120	118	118	110	118	122	125	114
Reolasoo küla	16	15	16	17	20	20	21	20
Riiviku küla	14	15	14	16	15	16	16	15

Sipe küla	54	51	55	56	51	50	54	63
Sirvaku küla	59	59	59	61	66	66	71	74
Sulu küla	33	31	33	34	42	44	43	42
Suure-Kambja k.	80	83	81	86	84	86	91	94
Talvikese küla	25	29	29	30	31	30	27	25
Tatra küla	37	37	36	32	29	28	30	34
Vana-Kuuste k.	285	262	256	264	264	261	258	262
Virulase küla	51	50	46	49	49	44	45	43
Visnapuu küla	26	25	28	30	31	32	33	35
Kokku	2504	2457	2455	2495	2530	2535	2581	2614

Kambja vallas on loomulik iive enamasti olnud negatiivne, välja arvatud 2008., 2009. ja 2012. aasta. 2012. aastal oli sünde surmadest 14 võrra rohkem.

Tabel 2 Kambja valla sündid, surmad ja loomulik iive

Aasta	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	30.07.2013
Sünnid	23	37	38	27	20	21	41	12
Surmad	30	38	29	24	31	30	27	14
Loomulik iive	-7	-1	3	3	-11	-9	14	-2

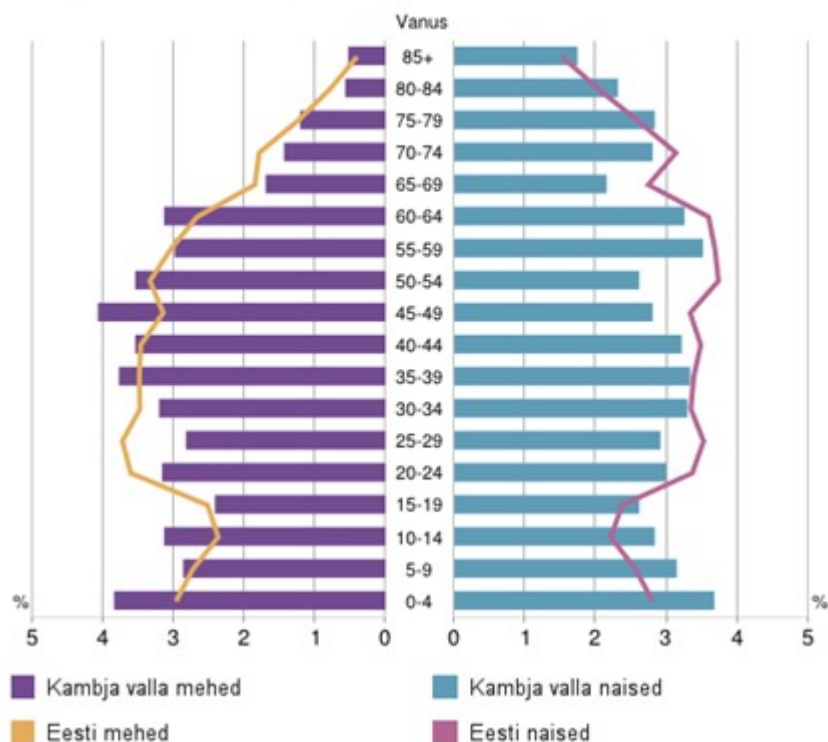
Võrreldes 2006. aastaga on rahvaarv kasvanud 4,4%. 2013. aasta seisuga on 0 - 6 aastaste vanusegrupp tõusnud 23%, kuid 7 - 18 aastaste grupp on vähenenud 13%. 19 - 30 aastaste vanusegrupp kasvanud 3,1% ning 31 - 64 aastaste vanusegrupp kasvanud 8,9%. 65 – aastaste ja vanemate vanusegrupp on jäänud enamvähem samaks. Sellise vanusegruppide muutuse on tinginud viimaste aastate kasvanud sündimus ja noorte perede sisseränne.

Tabel 3 Kambja valla elanike jaotus vanusegruppide järgi 1. jaanuari seisuga

Vanus \ aasta	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
0...6	196	175	184	208	224	211	210	241
7...18	364	348	336	326	319	320	318	317
19...30	457	452	452	448	453	463	482	471
31...64	1073	1063	1064	1095	1118	1122	1149	1169
65+	414	419	419	418	416	419	422	416
Kokku	2504	2457	2455	2495	2530	2535	2581	2614

KAMBJA VALD

Kambja valla rahvastikupüramiid, 1. jaanuar 2013

Joonis 1 Kambja valla rahvastikupüramiid, 1. jaanuar 2013

2.2.2. Elanike arvuline dünaamika

Kambja valla elanike arv on sisserrännete tõttu kasvanud. Mõjuteguriks on selle puhul olnud lähedus Lõuna-Eesti keskusele, Tartu Linnale, ning odavamad kinnisvara hinnad võrreldes Tartuga. Eriti märkimisväärne on olnud sisserränne aastal 2011, milleks oli 114 inimest.

Tabel 4 Rände dünaamika 2003-2012

Aasta	Sisserränne	Väljaränne	Saldo
2003	92	121	-29
2004	86	114	-28
2005	134	78	56
2006	89	126	-37
2007	83	100	-17
2008	84	82	2
2009	113	84	29
2010	85	74	11
2011	114	53	61
2012	96	82	14

2.3. Elukeskkond

2.3.1. Maastik

Kambja valla territoorium jääb Kõrg-Eesti alale, mis vabanes mandrijääst varem kui Madal-Eesti piirkond. Maastikuliselt asub vald Otepää kõrgustikust ida pool. Kambja vald asub Tartumaa lõunaosas. Vald piirneb Valgamaa Palupera vallaga, Põlvamaa Valgjärve, Kõlleste ja Vastse-Kuuste vallaga ning Tartumaa Haaslava, Ülenurme ja Nõo vallaga. Kambja valla pindala on 189,21 ruutkilomeetrit (6,3 % Tartumaast). Valla administratiivkeskus Kambja alevikus asub Tartu linnast 16 km kaugusel. Siinsele maastikule on iseloomulikud vahelduvad mäed ja orud, milles asuvad järved või soostunud alad. Kohati leidub vööri (Kõstrimäed) ja küllaltki järskude nõlvadega lavakõrgendikke. Valla põhjaosa läbivad Tatra lammiorud. Kõrgused ja maapinna liigendatus suurenevad kirdest edelasse. Absoluutkõrgused jäävad 45 ja 190 m vahele.

2.3.2. Maakasutus

Kambja valla üldpindala on ca 189 km² (18921,3 ha). Sellest haritavat maad 5653,5 ha, looduslikku rohumaad 3024,4 ha ja metsamaad 7586,8 ha. Enamus põllumaid on kasutusel viljakasvatases.

2.3.3. Veekogud

Kambja vald on järvederohke. Mitmed järved on kinnikasvamisohus ja nende asemele on tekkimas soised alad. Järvedest suuremad on Pangodi, Kivijärv ja Matsijärv. Pangodi järv on olnud läbi aastakümnete üheks Lõuna-Eesti soositumaks puhkepaigaks ning valla perspektiive arvestades jääb selleks ka edaspidi. Vallas on ka mitmeid jõgesid. Suurimad neist on Porijõgi, Peeda jõgi, Tatra jõgi, Idaoja ja Luhasoo oja.

Kambja vallas asuvad või vallaga piirnevad avalikud veekogud, millel on piirangud tulenevalt looduskaitseesadusest: Porijõgi, Peeda jõgi, Tatra jõgi, Idaoja, Mõra jõgi, Liudsepa peakraav, Pangodi järv, Kodijärv (Väike Kodijärv), Kivijärv (Suur Kodijärv), Matsijärv (Kavandu suurjärv), Kambja järv, Suure-Kambja paisjärv, Peeda paisjärv, Sipe peakraav.

Lisaks avalikele veekogudele asuvad Kambja vallas Lubja oja, Luhasoo oja, Aksi oja, Illi oja, Leinasoo peakraav, Luhasoo oja, Maaritsa oja, Sulaoja, Mõra jõgi, Pikkjärv (pindala 1,58 ha), Savijärv (pindala 1,53 ha), Pugu järv (pindala 2,07 ha), Jursajärv (pindala 2,0 ha), Küti järv (pindala 3,22 ha), Kutsika järv, Ojasaare järv, Tatra veskijärv, Tedre järv ja kümme allikat.

2.3.4. Loodusvarad

Põhjavesi on saastamata ning ei vaja eripuhastust, kuid on rauarikas. Külades on enamikes majapidamistes kasutusel šahtkaevud, rajatud on ka puurkaevusid.

Kruusakarjääridest on kasutusel Kopamäe kaevandatava varuga 457 tuhat m³, Kaatsi karjäär kaevandatava varuga 153 tuhat m³ ja Suuremäe kaevandatava varuga 100 tuhat m³. Paali liivakarjääris kaevandatava varuga 651 tuhat m³ ei ole kaevandamist alustatud.

Mets katab valla territooriumist ligikaudu 40 %. Põhiosa metsamaast 2779,8 ha on RMK omandis. Loodusvaraks võib lugeda ka valla metsades elavaid suurulukeid. Veekogud vallas on puhtaveelised ja kalarikkad.

2.3.5. Keskkonnakaitse

Kambjas, Vana-Kuustes, Kiisal, Kammeris ja Pangodi külas asuvad biopuhastid. Ajakohane puhasti on Kammeri koolil (valmis 2011. a). 2013. aastal valmis Pangodi külas Estonian Malt OÜ uus reoveepuhastusjaam, mis on ehitatud lähtuvalt EL keskkonna reeglitest. See reoveepuhasti on üks ainulaadsemaid Baltikumis, kuna kasutab aktiivmuda puhastamiseks tootmises kasutatud vett. Kambja aleviku biopuhasti rekonstrueeriti koostöös Eesti Maaülikooli teadlastega 2003. aastal EL programmi LIFE-Enviroment raames. Puhasti lähedusse rajati bioloogilise puhastuse teiseks astmeks pajuistandus energiavõsa kasvatamise eesmärgil ja vette jäänud reoainete taimedes biomassiks ümbertöötamiseks. Selle taimkattefiltril põhineva puhasti probleemiks on töötamine ainult vegetatsiooniperioodil. Tänapäevaks vajab see biopuhasti uut rekonstrueerimist ja purgimissõlme ehitamist. Kodijärvel ja Aarikel on taimkattefiltril põhinevad puhastid Kodijärve biopuhasti rekonstrueeriti 2012. aastal. Puhastid on veel Unipiha koolil, AS-l Reola Gaas ja Kambja tanklal. Vana-Kuuste küla ühiskanalisatsioon suubub biopuhastisse ja sealt edasi läbi kraavide Porijökke. See biopuhasti rekonstrueeriti 2010. aastal. Kiisa biotiigid on kinni kasvanud, kuid kuna kõrvalolevad karjalaudad ei ole sihtotstarbelises kasutuses, on reostuskoormus seal väike.

Korraldatud jäätmevedu on organiseeritud, rajatud on jäätmekogumispunktide võrgustik. Kambja tanklas asub ohtlike jäätmete konteiner, kuhu elanikkond saab ohtlikke jäätmeid tasuta ära anda. Patareide kogumiskastid asuvad paljudes avalikes kohtades. Kord aastas korraldatakse ohtlike ja suuremõõtmeliste jäätmete kogumisringid. Lahendamata on biolagunevate jäätmete käitlus kortermajade piirkonnas.

Kambja katlamaja ümberehitustega on vähenenud õhu saastamine tänu hakkpuiduküttele üleminekule ja multitsükloni ning tahmafiltri paigaldamisele.

Puurkaeve on vallas Keskkonnaregistri andmetel 79. Probleeme on vee kõrge rauasisaldusega. Salvkaevud jäävad kuiva suvega tühjaks. Endistes suvilakooperatiivides on vaja lahendada vee- ja kanalisatsiooniprobleemid. Valla veekogud vajavad kinnikasvamise vältimiseks puhastamist.

2.3.6. Looduskaitsealad ja kaitstavad objektid

Kambja valla territooriumil asuvad järgmised kaitsealused maa-alad ja looduse üksikobjektid: Pangodi maastikukaitseala, Suure-Kambja mõisapark, Vana-Kuuste mõisapark, Kammeri park, Kodijärve park, Kambja määnd, Ristimäänd, Kodijärve pärnad, Tatra kollase kiviriku püsielupaik, Sinise kopsurohu püsielupaik, Kullaga käpaliste püsielupaik. Lisaks seitse vääriselupaika ja kolm Väike konnakotka püsielupaika. Natura 2000 alad on Peeda jõe - Idaoja hoiuala. Pangodi loodusala ja Tatra loodusala.

2.3.7. Eluase ja elamismiljö

Valla territooriumil on 1057 elumaja, millest 33 on korterelamud kokku 316 korteriga. Korterelamud asuvad: Kambjas 13 elamut 202 korteriga ja Vana-Kuustes 5 elamut 38 korteriga. Külades asuvad üksikud korterelamud enamasti endistes tootmiskeskustes. Suvilate arv endistes suvilakooperatiivides küündib 160-ni. Paljusid suvilaid on hakatud kasutama aastaringseks elamiseks, mis omakorda on suurendanud valla elanike arvu. Atraktiivne loodus ja Tartu lähedus on hoogustanud ka uuselamute rajamist hajaasustusse. 2010. a väljastas vallavalitsus 8 ehitusluba üksikelamu ehitamiseks ja rekonstrueerimiseks, 2011. a väljastati selliseid ehituslubasid 17, 2012. a 7 ja 2013. a 9 kuuga on väljastatud 9 ehitusluba.

2.3.8. Kambja valla päästeteenistus

Vallas on vabatahtlik päästekomando. Valla territoorium kuulub Tõrvandi tuletõrje- ja päästekomando väljasõidupiirkonda. Vallavalitsuse päästekorraldaja korraldab tulekustutus- ja päästetööd Kambja valla territooriumil ja vajadusel Tartumaal 24 h ulatuses ja aastaringsest kõigil kalendripäevadel. Komandol on kasutada kolm tulekustutusautot (ZIL-131, GAZ-66 ja paakauto ZIL 130 veepaagimahuga vastavalt 2,5 m³, 1,8 m³ ja 6,0 m³). Autod on maasturtüüpi, sobides ideaalselt valla kuppelmaastikule.

Komando koosseisus on 7 vabatahtlikku, kes on läbinud algõppe kursused.

Päästekomando põhiülesandeks on teostada tulekustutus- ja päästetööd Kambja valla

territooriumil. Vajadusel likvideeritakse tuulemurdusid, veetakse aiaomanikele tarbevett ja kaevudesse joogivett ning tehakse ennetus- ja selgitustööd koolides, nõustatakse tuleohutuslaste küsimuste lahendamisel ja organiseeritakse tuleohutuslast väljõpet ettevõtetes.

2.4. Ettevõtlus

Kambja valla ettevõtluse arengut toetavaks teguriks on soodne geograafiline asend - Tartu linna lähedus. Tänu heale ühistranspordiühendusele Tartuga on võimalik vallaelanikel Tartus tööl käia.

Registrite ja Infosüsteemide Keskuse andmetel on äriregistris registreeritud Kambja vallas tegutsevatena 2013. a juuni seisuga 1 aktsiaselts, 95 osahingut, 100 füüsilisest isikust ettevõtjat, 3 usaldusühingut, 4 ühistut ning 1 sihtasutus. Ettevõtete arv kasvab iga aastaga.

Suuremad vallas tegutsevad ettevõtted on AS Reola Gaas (töötajaid 26), puidutööstusettevõtte OÜ Trives, (töötajaid 42), leivalinnast tootev Estonian Malt OÜ (töötajaid 10), transporditeenuseid pakkuv OÜ Land-Trans (töötajaid 12). Vallas on 4 kauplust ja 4 toitlustusettevõtet, AS-i Eesti Posti kontor ja tankla. Majutusettevõtted on Kambja hotell, Tõllaratta puhkemaja ja Tatra puhkemaja. Ivaste, Kodijärve ja Palumäe külas alustavad majutustegevust uued ettevõtted. Raanitsa külas alustas tegevust Lättemaa seikluspark. Suuremad põllumajandusega tegelevad ettevõtted on Kavastu Põld OÜ, OÜ Tatramäe, Rummi OÜ, Nurmekunda talu, Andre talu ja OÜ Porijõe.

Vallas areneb väikeettevõtlus. Peamised tegevusalad on autoremont, transporditeenused, ehitus, puidutöötlemine, metsavarumine.

2.5. Tehniline infrastruktuur

2.5.1. Riigimaanteed

Kambja vald paistab silma hästi arenenud teedevõrguga. Valla territooriumil on riigimaanteed üldpikkusega 100,65 km, nendest Tallinn-Tartu-Võru-Luhamaa põhimaantee, Tatra-Otepää-Sangaste ja Põlva-Reola tugimaanteed ning veel 17 kõrvalmaanteed. Viimase kümne aasta jooksul on riigi poolt renoveeritud Tallinn-Tartu-Võru-Luhamaa põhimaantee ja Põlva-Reola tugimaantee, renoveerimist vajab veel Tatra-Otepää-Sangaste tugimaantee. Kõrvalmaanteedest on asfalteeritud Uuta-Pangodi ja Haaslava-Vana-Kuuste. Viimaste aastate jooksul said tolmuvaaba katte Tatra-Aarike, Vana-Kuuste-Lootvina, Kambja-Rebase, Kambja-Sirvaku ja Kambja-Nõo kõrvalmaanteed. Ülejäänud kõrvalmaanteed on kruusakattega.

Lisaks riigimaanteedele on vallas Riigimetsa Majandamise Keskuse omandis ka metsateed kogupikkusega 52,3 km, kes neid ka haldab ja hooldab. Metsateed on kõik kruusakattega.

2.5.2. Kohalikud teed

Valla teedevõrk on kogupikkusega 307,2 km, sellest valla omandis ja lepingute alusel avalikult kasutatavad teed on kogupikkusega 195,3 km ja erateed 111,9 km. Maareformi käigus mõõdeti eramaade koosseisu mitmeid lõike avalikku kasutust leidvatest teedest. Viimastel aastatel on selliseid teelõike ostetud valla omandisse, sama tegevust on plaanis jätkata ka lähiaastatel. Valla teedevõrk ühendab omavahel külasid, hea ühendus on tagatud ka naabervaldadega, teedevõrk võimaldab korraldada vajalikku bussiühendust külade ja vallakeskuse vahel. Vallateed on enamuses kruusakattega. Asfaltbetoonkattega teid on 10,2 km, millest 7,7 km moodustavad Kambja alevikus asuvad tänavad ja kergliiklusteed. Kergliiklustee on ehitatud ka Vana-Kuuste ja Lalli külla Kuuste kooli ja Rebase kaupluse vahele. Tolmuvaba kattega on kaetud Kambja alevikus asuvad parklad Kambja kooli, Kambja lasteaia, perearstikeskuse, vallamaja ja korterelamute juures. Vaja oleks kergliiklustee ehitada Kambja alevikus Võru maantee, Tartu-Otepää-Sangaste tugimaantee ja teiste valla üldplaneeringus kavandatud teede äärde.

Kambja valla teede hooldamiseks vajalik liiv-kruus saadakse vallale kuuluvatest Kopamäe ja Kaatsi karjääridest. Et teede seisund oleks püsivalt hea, on vajalik igal aastal teede pindamiseks ja remondiks kuni 10 000 m³ teekattematerjali (purustatud kruus). Lisaks teehooldusele on vajalik teeäärsete kraavide ja amortiseerunud truupide rekonstrueerimine ning tihedama liiklusega teedele tolmuva kätte rajamine. Keeruliseks teeb vallas teede hooldamise mägine ja liigendatud maastik. Viimase nelja aasta riigipoolne teehoiu vahendite eraldis kütuseaktiivsuse laekumisest ei ole võimaldanud teha vajalikul määral teehoiu töid ja kruusakatete uuendamist.

2.5.3. Tänavavalgustus

Kambja vallas on tänavavalgustusvõrguga hõlmatud Kambja aleviku enamik tänavaid ja Vana-Kuuste küla kompaktse hoonestusega ala. Riigimaanteedel on tänavavalgustus rajatud Kambja aleviku piirides, valgustatud on ka Tallinn-Tartu-Võru-Luhamaa ja Tatra-Otepää-Sangaste teede ristmik. Tänavavalgustusvõrk Kambja alevikus vajab laiendamist. Tänavavalgustusvõrgu energiasäästu tagamiseks tuleks hakata välja vahetama valgusteid energiasäästlikumate vastu.

2.5.4. Ühistransport

Suurem osa valla territooriumist on ühistranspordiga hästi kaetud. Väga hea ühendus on Tartu linnaga, hea Võru, Põlva ja Otepää linnaga. Vallasisene ühistransport, mida rahastatakse vallaeelarvest, on korraldatud elanike vajadusest lähtuvalt. Iga kooliaasta eel vaadatakse üle vallasisesed samuti valla eelarvest rahastatavad õpilasliinid, mida vajadusel korrigeeritakse.

Valda läbib Tartu-Põlva-Orava raudtee, selle pikkus valla territooriumil on 9.8 km. Rekonstrueeritud on Vana-Kuuste ja Rebase peatuste ooteplatvormid.

2.5.5. Veevarustus ja kanalisatsioon

Ühisveevärgi- ja kanalisatsiooni arendamisel lähtutakse Kambja valla ühisveevärgi- ja kanalisatsiooni arendamise kavast aastateks 2012-2024, mis on valdkondlik arengukava.

Kambja vald on aktsionäriks AS-s Emajõe Veevõrk, mille kaudu on viimastel aastatel Kambja alevikus rekonstrueeritud ja rajatud kanalisatsioonitorustikke 3158 m ja veetorustikke 1843 m, Vana-Kuuste külas kanalisatsioonitorustikke 2351 m ning veetorusikke 1843 m. Rekonstrueeritud on 1 puurkaev-pumbamaja. Kambja alevikus, Vana-Kuuste ja Rebase piirkonnas on vee-ettevõtjaks OÜ Cambi, kes on rentinud AS Emajõe Veevõrgilt selleks vajaliku infrastruktuuri alates 2011. aasta 1. juulist viieks aastaks. OÜ Cambi on suutnud tagada vee- ja kanalisatsiooniteenuse häireteta toimimise tarbijatele.

Kambja alevikus on ühisveevärgi- ja kanalisatsiooniga varustatud korruselamud, ühiskondlikud hooned, ettevõtted ja paljud ühepereelamud. Aleviku keskmine veetarve on ca 52 m³/ööpäevas (2012.a). Puurkaevud on piisava tootlikkusega ning tagavad vajaliku veekoguse ka aleviku arenedes. Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooniteenust kasutab ca 80% aleviku veetarbijatest. Veevarustus ühisest veevõrgust ja ühiskanalisatsioon puudub Oru ja Ülase tänavas. Lisaks puudub ühiskanalisatsioon Mäe tänaval. Osal eelpool nimetatud tänavate majadel kogutakse reovesi kogumiskaevudesse, osal juhitakse aga imbkaevudesse. Kogumiskaevude reovesi veetakse Kambja aleviku reoveepuhastisse. Ühisveevärgita ühepereelamutel on veevõtukohaks madalad salvkaevud, mis kohati võivad olla mõjutatud samal krundil paiknevast reovee kogumiskaevust. Salvkaevud ei ole kuival perioodil piisava tootlikkusega.

Olemasolev Kambja aleviku reoveepuhasti ei suuda aeg-ajalt tagada nõuetele vastavat heitvee puhastuse kvaliteeti. Purgimiskoht puudub, lähim ametlik purgimisvõimalus on Tartu linnas. Arvestades Kambjas ja selle lähiümbruses paiknevate kogumiskaevude rohkust on vajalik

reoveepuhastile vastava võimaluse rajamine. Vajalik on olemasoleva reoveepuhastuse lahenduse asemele uue aktiivmuda- ja/või biokile-tehnoloogial põhineva reoveepuhasti ehitamine.

Kambja alevikus puudub lahkvoolne kanalisatsioon. Arvestades asula hoonestuse hajusust ja suurt haljastuspindade osatähtsust ei ole põhjendatud Kambjasse eraldiseisva sademe- ja drenaaživete kogumis- ja puhastussüsteemide ehitamine.

Vana-Kuuste külas elab ca 260 inimest, neist ligi pooled korterelamutes. Ühisveevärgi- ja kanalisatsiooni teenust kasutab ca 190 inimest, lisaks veel Kuuste kool, Tartu Tarbijate Ühistu Rebase kauplus. Vana- Kuuste külas on kaks eraldi asuvat puurkaevu. 2010. aastal üks puurkaevudest rekonstrueeriti, mille käigus paigaldati vajalikud veetöötlemisseadmed, et tarbijateni jõudev vesi vastaks kehtestatud normidele. Aasta veetarve on ca 9000 m³. Kanaliseeritav vesi suunatakse biotiikidesse, mis rekonstrueeriti 2010. aastal.

Peale Kambja aleviku ja Vana-Kuuste piirkonna on mitmes külas on puurkaevude põhjal välja ehitatud ühisveevärk ja -kanalisatsioon. Reeglina teenindab see lähestikkuasuvat hoonetegruppi. Suuremas osas on trassid amortiseerunud ja vajavad rekonstrueerimist. Viimastel aastatel on rekonstrueeritud vaid Kammeri külas ja Kodijärve külas asuvad ühisveevärgi- ja kanalisatsioonisüsteemid.

Ülejäänud piirkondades on lähestikku asuvatel elamutel rajatud ja on otstarbekas rajada ühine puurkaev. Nende asustus on siiski niivõrd hajali, et ühiskanalisatsiooni ehitada ei ole majanduslikult otstarbekas.

Hajaasustuses on paljudel majapidamistel probleemiks puhta joogivee kättesaadavus ning reovee käitlemine. Seetõttu on vald osalenud aastatel 2008–2012 hajaasustuse veeprogrammis ja osaleb käesolevast aastast hajaasustuse programmis.

2.5.6. Soojamajandus

Kambja vallas on kehtestatud kaugküttepiirkond Kambja alevikus. Keskkütteteenust pakub vallale kuuluv OÜ Cambi. Ca 50% toodetud soojusest tarbivad valla asutused, teise poole tarbivad korterelamud. Sooja vee tarbimise aastaringne võimalus on kõigil korterelamutel ning Kambja Põhikoolil ja Kambja lasteaial.

Kambja aleviku kaugkütte võrk on täies ulatuses kaasajastatud, mis võimaldab seda teenust pakkuda lähiaastatel suhteliselt efektiivselt. Katlamajas kasutatakse alates 1994 aastast

põhikütusena hakkepuitu. Katlamajas läbiviidud suuremad rekonstrueerimistööd jäävad kümneaasta tagusesse perioodi. Sellel arengukava perioodil on vajalik leida võimalus Kambja katlamajas soojusenergia tootmiseks vajalike katelde väljavahetamiseks, mis tagaksid kütuse veelgi efektiivsema kasutamise.

Kambja vallas ei ole teistes asustatud piirkondades kaugküttesüsteemide ehitamine majanduslikult otstarbekas vähese tarbimisvõimsuse pärast. Seal tuleb kasutada soojusenergia saamiseks lokaalseid variante.

2.5.7. Elektrienergiaga varustatus

Kambja valla territooriumil olevate elektrienergia tarbijate elektrienergiaga varustatuse tagab AS Eesti Energia jaotusvõrgu ettevõtte Elektrilevi OÜ tulenevalt oma arengukavast ja liituvatest tarbijatest.

2.6. Haridus

Valla koolid suudavad pakkuda heal tasemel haridust ning koolides on aktiivsed õpetajad. Mitmedki valla üritused korraldatakse koolide abiga.

Tabel 5 Elanike õppimine haridusasutustes (1. jaanuari seisuga, EHIS)

	2010	2011	2012	2013
Alusharidus	144	135	151	163
Põhiharidus	269	254	281	287
Keskharidus	62	56	51	48
Kutseharidus	69	55	62	59
Kõrgharidus	123	132	148	150
Neist:				
Vallakoolides õpivad	226	223	222	233
Väljaspool vallakoole õpivad	300	295	310	309

Kambja vallas on kokku 5 haridusasutust: kolm kooli (Kambja Põhikool, Unipiha Alpkool, Kammeri Kool), lasteaed-põhikool (Kuuste Kool) ning lasteaed (Kambja Lasteaed Mesimumm). Kambja Vallavalitsuse põhimõte on juba aastaid olnud, et iga laps vajab enne kooliminekut vähemalt paar aastat lasteaiakogemust ja -õpetust. Seetõttu on viimastel aastatel suurt rõhku pandud lasteaiakohtade loomisele.

Tabel 6 Koolide õpetajate ja õpilaste arv seisuga 01.01.2013 (EHIS).

	Õpetajad	Töötajad	Õpilased	Õpilastest Kambja valla elanikud
Kambja Põhikool	21	9	175	147
Kuuste Kool	14	6	45	42
Unipiha Algkool	3	2	13	9
Kammeri Kool	29	19	96	3

2.6.1. Kambja Lasteaed Mesimumm

Kambja alevikus on 1986. a valminud hoones Kambja Lasteaed Mesimumm, kus on alates 2013. a sügisest 8 rühma, millest 1 lasteaiarühm töötab Kambja Põhikooli ruumides. Alates 2010. a sügisest on lasteaias sobitusrühm. Lasteaed liitus 2007. aasta märtsis Tervist Edendavate Lasteaedade (TEL) võrgustikuga. Lasteaial puudub saal, hoone fassaad vajab remonti.

2.6.2. Kambja Põhikool

Kambja Põhikooli uus koolihoone võeti kasutusele 2005. aasta 1. septembril. Koolimaja juurde kuulub 300-kohaline saal ning täismõõtmetega staadion. Staadionil korraldatakse ülevallalisi spordiüritusi, kus osalevad ka ülejäänud koolide õpilased. Sportlike ürituste ja kehalise kasvatus tundide läbiviimiseks kasutatakse veel Kambjas asuvat spordihoonet. Kõigil elanikel on võimalus külastada koolihoones asuvat raamatukogu ja internetipunkti.

2.6.3. Kuuste Kool

Kuuste Kool (põhikool-lasteaed) asub vanas auväärses koolihoones, kus aastatel 1834-1839 töötas Vene riigi esimene põllumajanduslik kõrgkool. Kool valiti 2013. aasta kevadel Tartu Ülikooli innovatsioonikooliks. Kuuste Kool on Tartumaa ainus mõisakool.

Koolil puudub spordisaal, kehalise kasvatus tundide läbiviimiseks kasutatakse kooli saali ja kooli ümbritsevas pargis asuvaid spordiväljakuid. Treeningutel käivad lapsed Kambja spordihoones. Paikkonnale lisab elujõudu 2007. aasta septembris Kuuste Koolis avatud lasteaialiitrühm. 2011. aastal avati lasteaiosa juurdeehitus ning praegu on Kuuste Kooli lasteaias 3 rühma.

Kuuste Kool on sealse piirkonna kultuurikeskuseks.

2.6.4. Unipiha Algkool

Unipiha Algkoolil on oma kindel koht Pangodi piirkonna elus, sest kaunis loodus toob juurde üha enam püsielanikke. Unipiha koolil on olemas õueõppeklass, kuid puudub saal. Kehalise kasvatus tunnid toimuvad ka Kambja spordihoones. Laste arvu kasvades hakkavad praegused

kooli ruumid kitsaks jääma ning tekib vajadus ka lasteaiarühma avamiseks.

2.6.5. Kammeri Kool

Kammeri Kool on riigikool, kus õpivad hariduslike erivajadustega õpilased. 2011. aastal valmis kaasaegne uus koolimaja koos uute ja renoveeritud hoonetega. Kooli juures on olemas ka staadion ja tenniseväljak. Lastele on loodud igati kaasaegsed võimalused õppimiseks, elamiseks ja vaba aja veetmiseks.

2.7. Kultuur ja sport

Kambja vald on pikaajaliste kultuuritraditsioonidega piirkond. Vallas on välja kujunenud aktiivne seltsielu ning iga-aastased kultuuriüritused.

Kambjas vallas tegutsevad Kambja laulukoor Läte, Kambja naisansambel Lüüra, Kuuste naiskoor, MTÜ Kambja tantsuselts Vikertiimer ja näitering Püünelind. Traditsioonilisteks üritusteks on kujunenud talve lõpul toimuv Tartumaa talvine tantsupidu ja aprillis toimuv naisansamblite kevadkontsert Kambja Lüüra. Valla isetegevuslased osalevad maakondlikel üritustel ning ka vabariiklikel laulu- ja tantsupidudel ja konkurssidel.

1996. aastast tegutseb Kambja Laulu- ja Mänguselts, Vana – Kuuste piirkonnas tegutseb Vana-Kuuste Naisselts ning Pangodis on taaselustatud kunagise Haridusseltsi Tõrvik tegevus. Jahimehi ühendab Kambja Jahiselts. Eakad osalevad aktiivselt pensionäride klubi Tammeke tegevustes.

Valla jaoks omab suurt tähtsust Kambja kirik, mille ümber kihelkond tekkis. Kiriku rüpest sai alguse üks Eesti esimesi talurahvakoole ja Eesti esimene mitmehäälne laulukoor. Kambja kogudusse kuulub üle 500 inimese. Igal pühapäeval toimuvad kirikus jumalateenistused. Kirikus korraldatakse kontserte.

Valla elanikud külastavad aktiivselt raamatukogusid. Kambjas ja Vana-Kuustes asuvad raamatukogud koolimaja hoonetes, küla- ja kooliraamatukogud on ühendatud. Kambja raamatukogus on arvel enam kui 28000 nimetust. Rohkem kui 470 lugejat (neist 210 last) laenutavad üle 18600 teaviku aastas. Kuuste raamatukogus on arvel 13 510 nimetust, lugejaid on üle 180 ja toimub ligikaudu 8400 laenutust aastas. Tellitud on kõige olulisemad päeva- ja nädalalehed ning lai valik ajakirju. Kord kuus käib Kambja raamatukoguhoidja autoga Aarike - Pangodi piirkonna külade lugejaid teenindamas. Lisaks on kooliraamatukogud Kammeri Koolis ja Unipiha Algkoolis. Alates 1995. aastast ilmub kord kuus valla ajaleht "Koduvald".

Tänapäeva tasemel remonditud ja hästi sisustatud spordihoones on tagatud head võimalused tegeleda kehakultuuri ja rahvaspordiga. Tegutsevad võrk- ja korvpallurid, judokad, mängitakse tennist ja sulgpalli. Populaarne on jõusaalikasutus ja aeroobikatreeningud. Spordihoonet kasutatakse ka maakondlike võistluste läbiviimiseks. Kambja staadionit kasutatakse valdade- ja koolidevaheliste ja eesti meistrivõistluste (jalgpall) läbiviimiseks. 2007. aastal toimus Kambjas esmakordselt kooliolümpia. Iga-aastaseks traditsiooniks on muutunud ümberjärvejooks, Kambja korvpalliturniir, Pangodi - Kambja suusasõit, toimus Tartumaa suusaneljapäevakute etapp, mida on kavas jätkata. Kambja Rattaklubil on üritused alates kohalikest tasemest kuni eesti meistrivõistlusteni. Alates 2008. a toimub Kambja rannavolle (mängud toimuvad Pikksaare, Kammeri ja Sipe rannavõrkpalliplatsidel). 2013. aastal toimus Xdream seiklusspordiüritus ca 800 osavõtjaga. Populaarne on kambjalaste hulgas ka kepikõnd. Traditsiooniks on kujunenud Kambja järve jääralli „Kambja jää“. Spordihoone ja spordirajatised, võrkpalliplatsid, suusajad/terviserajad ja Kambja staadion vajavad pidevat hooldust ja uuendamist. Kuuste ja Unipiha spordiväljakud vajavad kaasajastamist.

2.8. Sotsiaalhoolekanne ja tervishoid

Sotsiaalhoolekanne on hoolekandeteenuste, sotsiaaltoetuste, vältimatu sotsiaalabi ja muu abi osutamise või määramisega seotud toimingute süsteem, mis peab tagama lastega perede, eakate, puudega ja toimetulekuraskustes isikute inimväärse toimetuleku. Need on valdkonnad, millega sotsiaal- ja haridusosakond igapäevaselt tegeleb.

Tabel 7 Pensionärid ja puudega inimesed ning osakaal rahvastikust (%)

	2010	2011	2012	2013
Vanaduspensionärid	504 (19,9)	509 (20)	511 (19,8)	514 (19,7)
Töövõimetuspensionärid	218 (8,6)	226 (8,9)	238 (9,2)	247 (9,4)
Puudega inimesed	388 (15,3)	390 (15,4)	391 (15,1)	395 (15,1)

Puuetega inimeste igapäevase toimetuleku tõstmiseks loodi valla toetusel 2009. aastal MTÜ Kambja Tervisekeskus, mis alates 2010. aastast pakub rehabilitatsiooniteenust (*Rehabilitatsiooniteenus on isiku iseseisva toimetuleku, sotsiaalse integratsiooni ja töötamise või tööle asumise soodustamiseks osutatav teenus*). Tänu sellele on paranenud ka kohalike puudega laste, tööealiste ja eakate rehabilitatsiooniteenuse kättesaadavus. Samas on osutatava teenuse mahtu piiranud ruumipuudus. Puudub võimalus tegevusterapeudi teenuse pakkumiseks.

Kui puudega inimene vajab kõrvalist abi ning hooldust, määratakse vastavalt vallavolikogu poolt

vastu võetud „Hoolduse seadmise, hooldaja määramise ja hooldajatoetuse maksmise korrale“ abivajajale hooldaja. Hooldaja on määratud 01.09.2013 seisuga 19 inimesele ning hooldajale makstakse valla poolt hooldajatoetust. Lisaks neile makstakse hooldajatoetust 42 abivajajale endale, et katta kõrvalabi vajadusega seotud kulutusi.

Uute hoonete ehitamisel või vanade rekonstrueerimisel arvestatakse puuetega inimeste vajadustega. Näiteks Kambja koolimajas ja tervisekeskuse majas on olemas kaldteed, Kodijärve Kodus on projekteeritud lift, lifti on vaja Aarike Hooldekeskusesse.

Vald pakub abivajajatele sotsiaaltranspordi teenust, mida osutab autojuht-sotsiaaltöötaja. Teenuse käigus abistatakse abivajavaid inimesi arsti juurde minekul, toidukaupluse külastamisel ja toidu koju viimisel. Selle abil on paranenud paljude terviseprobleemidega inimeste arstiabi kättesaadavus. Abivajavad inimesed on saanud teenust omaosalust tasumata.

2.8.1. Elanike toimetulek

Toimetulekuraskustega inimestel ja leibkondadel on võimalik taotleda vallaeelarvest makstavaid sotsiaaltoetusi ja riigieelarvest makstavat toimetulekutoetust ning alates 01.07.2013. a vajadusepõhist peretoetust. Toimetulekuraskustega inimestele on jagatud viimastel aastatel Euroopa Liidu Toiduabi.

Sotsiaaltoetusi makstakse Kambja Vallavolikogu poolt kehtestatud „Sotsiaaltoetuste taotlemise, määramise ja maksmise korra“ alusel. Sotsiaaltoetuste määrad kehtestab vallavolikogu igaks aastaks.

Tabel 8 Kulutused vallaeelarvest makstavatele sotsiaaltoetustele kalendriaastas

Toetus	2010		2011		2012	
	Saajate arv	Summa €	Saajate arv	Summa €	Saajate arv	Summa €
Sünnitoetus	20	3 835	21	3 990	40	7 600
Lapse aastaseks saamise toetus	26	3 323	20	2 600	22	2 860
Alushariduse toetus	183	11 696	179	11 635	224	14 560
Kooliminekuetoetus	33	2 109	27	1 755	24	1 560
Kooli lõpetamise toetus	40	2 557	43	2 795	35	2 275
Üliõpilastoetus	270	6 935	216	6 481	222	6 560
Eakate sünnipäeva-toetus	160	5 113	159	4 770	151	4 860

Tšernobõli veterani toetus	72	1 611	72	1 800	72	1 800
Sõjaveteranitoetus	12	1 140	11	1 045	9	855
Eakate küttetoetus	330	10 545	315	9 540	311	9 330
Matusetoetus	26	2 493	24	2 280	26	2 740
Hooldajatoetus	68	13 334	82	16 305	117	14 399
Täiendavad sotsiaaltoetused	65	3 228	133	6 711	132	6 684
Toetusteks kokku		67 919		71 707		76 083

Sotsiaaltoetuste kasv on seotud eakate, töövõimetus pensionäride, puudega inimeste ning perede majandusliku olukorra halvenemisega.

Tabel 9 Toimetulekutoetuse määramine ja maksmine kalendriaastas

	2010	2011	2012
Toimetulekutoetus kokku, eurot	27303	34868	27937
Toimetulekutoetuse määramiste arv	234	258	214

Üheks olulisemaks temaks viimastel aastatel on tööpuudus. Tööpuuduse leevendamisel on väga heaks partneriks olnud Tartus tegutsev Johannes Mihkelsoni Keskus (JMK). Kambja Vallavalitsus on olnud kaasrahastaja ja osaleja mitmetes projektides: „Tartu ja Tartumaa pikaajaliste töötajate konkurentsivõime tõstmise läbi aktiivsete meetmete“, „Tartu ja Tartumaa noored ja vanemaealised edukalt tööle“ ja „Tugiisikuteenuse arendamine Tartu linnas ja maakonnas sotsiaalselt vähekaitsitud inimestele ja riskirühmadele“. Mitmed meie valla elanikud on osalenud JMK pakutud teenustel ja koolitustel.

Registreeritud töötute arv on viimastel aastatel hakanud alanema (vt tabel 10)

Tabel 10 Registreeritud töötute ja töötavate inimeste arv 1. jaanuri seisuga

	2010	2011	2012	2013
Töötud	139	99	62	59
Töötavad	1670	1670	1697	1705

2.8.2. Hooldekodud

Kambja vallas asub kaks hooldekodu – SA Aarike Hooldekeskus ja Kodijärve Kodu. Aarike HK

on Kambja valla sihtasutus, mis pakub üldhooldekoduteenust. Kodijärve Kodu on üks AS-i Hoolekandeteenused kodudest, kus pakutakse teenuseid psüühilise erivajadusega täiskasvanutele. 2013. aasta kevadel avati Kodijärvel 5 uut peremaja.

2.8.3. Tervishoid

2009. aasta detsembris valmis Kambja tervisekeskuse maja, kus pakutakse erinevaid teenuseid: esmatasandi arstiabi (perearst, pereõde), hambaravi, rehabilitatsiooniteenus, psühholoogiline nõustamine ning massaaž. Majas tegutseb ka apteek ning postkontor. Alustatud on ka koduõendusteenuse pakkumisega. Kohaliku perearsti nimistusse kuulub kokku 1450 inimest, neist kindlustatuid 1296 ning ravikindlustuseta 154.

2.8.4. Noorsootöö

Noorsootöö hõlmab noorsootöö seaduse järgi 7 kuni 26-aastaseid noori. Sellises vanuses noori on Kambja vallas 2013. a juuli seisuga 613. Noortega tegeleb vallas Kambja Avatud Noortekeskus, mis asub Kambja valla südames - kooli, lasteaia ja kiriku vahetus läheduses, endises lasteaiahoones, mis läbis 2005. aastal põhjaliku remondi. Keskus on avatud vähemalt 20 tundi nädalas 43-l nädalal aastas. 2012. aasta jaanuarist osutab noortekeskuse teenust Kambjas MTÜ Öökull. MTÜ Öökull osutab noortekeskuse teenust avatud noorsootöö meetodil, mille eesmärgiks on pakkuda noortele inimestele vabatahtlikkuse alusel osaluse, arengulisi ja hariduslikke kogemusi, mis aitavad ühelt poolt neil olla aktiivsed demokraatlikus ühiskonnas. Noortekeskuses on noortel võimalus kasutada internetiühendusega arvuteid, mängida lauamänge ning piljardit, tegeleda meisterdamisega, osaleda huviringides, valmistada süüa, saada infot ja nõustamist. MTÜ Öökull viib noortekeskuse külastajate seas läbi vestlusringe ja küsitlusi noorte huvide väljaselgitamiseks ning arvestab saadud ettepanekuid noortekeskuse töö planeerimisel ning ürituste korraldamisel. Lisaks teavitab piirkonna noori noortekeskuse võimalustest ja üritustest avalikke suhtluskanaleid kasutades.

Noortekeskuse sihtgrupiks on tavanoores ja erivajadustega noored vanuses 7 - 26 aastat, vabatahtlikud, erinevad spetsialistid (tugivõrgustik), muud huvilised ning ka õpi- ja/või käitumisraskustega ja/või vähemate võimalustega noored ja nende vanemad.

Kambja Avatud Noortekeskuse prioriteetsed tegevussuunad on vabatahtliku tegevuse, vabatahtlike koolituste ja rahvusvahelise noorsootöö edendamine Kambja vallas, ennetustöö; mobiilne noorsootöö Kambja vallas, koostöö tugevdamine Tartumaa noorteorganisatsioonidega, teiste, Kambja vallas tegutsevate noortega tegelevate organisatsioonide ja nende meeskondade koolitamine, kaasamine seminaridesse ja valla arengu kavandamisse, noorte omaalgatuste

toetamine, noortele mõeldud ürituste traditsioonide välja kujundamine Kambja vallas, Kambja kui noortesõbraliku valla kuvandi loomine.

2012. - 2013. aastal on noored Kambja Avatud Noortekeskuses kirjutanud ja teostanud 6 omaalgatuslikku projekti ning osalenud erinevate projektide kirjutamises ning elluviimises. Noored osalevad aktiivselt noortekeskuse igapäevases töös läbi erinevate tegevuste planeerimise ning korraldamise. Noortekeskuse külastatavus on võrreldes 2012. aastaga tõusnud ligi 17%, ulatudes vahel isegi kuni 30-40 nooreni päevas. Noored tunnevad end kogukonna liikmena ning näevad noortekeskuses väljundit kogukonda panustamiseks.

2.8.5. Vajadused

Praegu on kitsaskohaks toimiva sotsiaalteenuste võrgustiku puudumine. Vajadus oleks koduhooldus-, tugiisiku ja isikliku abistaja teenuste järgi.

Psüühiliste erivajadustega inimestele ei ole osutatavad teenused piisavad, et tagada nende ja pereliikmete igapäevane toimetulek, vajadus on erihoolekandeteenuste (igapäevaelu toetamise, töötamsie toetamise ja toetatud elamise teenuse) järgi.

Praegu puuduvad vallal sotsiaaleluruumid, kuid vajadus nende järgi on olemas. Erinevate teenuste pakkumiseks puuduvad hetkel vastavad ruumid. Vajadus oleks välja ehitada Sotsiaalkeskus, mis pakub erinevaid sotsiaalteenuseid ja erihoolekandeteenuseid ning kus oleks toimetulekuraskustes inimestele sotsiaaleluruumid.

2.9. Kohaliku omavalitsuse juhtimine ja kommunikatsioon

Kambja Vallavolikogus on 15 liiget, volikogu liikmete arv on olnud sama 1991. aastast. Moodustatud 5 alatist komisjoni.

Kambja Vallavalitsus on 7-liikmeline. Vallavalitsuses kui ametiasutuses on 16,5 teenistukohta, neist 9 on ametikohad ja 7,5 on töökohad. Vallavalitsuses on moodustatud 4 osakonda.

Vastavalt omavalitsusele pandud ülesannete muutumisele on vajalik ka asutuse struktuuri ja teenistukohtade muutmine.

Vallasisesel kommunikatsioonil on kaks kanalit: valla leht Koduvad ja valla kodulehekülg www.kambja.ee. Valla leht ilmub reeglina kord kuus. Valla leht ja koduleht vajavad pidevat kaasajastamist. Vajalik on omavalitsuse e-teenuste arendamine.

3. VISIOON

Aastaks 2021 on Kambja vald looduslikult kaunis turvaline elupaik, kus kantakse hoolt igas vanuses vallaelaniku eest. Vallale on iseloomulik elukestvast õppimisest lähtuv ühiskond, mitmekülgne ja konkurentsivõimeline kohapeal antav põhikooli- ja huvialane haridus, laste arvu kasvades ka gümnaasiumiharidus, aktiivne kultuurielu ning laialdased sportimisvõimalused. Kambja vald on tugeva identiteediga elukoht, mille on valinud endale koduks ka paljud teisest omavalitsustest tulnud pered.

Hea asend, kaasaegne infrastruktuur ja kvalifitseeritud tööjõu olemasolu on võimaldanud ettevõtluse arengut. Lisaks tegeletakse keskkonnasõbraliku loodusturismi ja põllumajandusega. Tiheasustusalad on planeeritud säästva planeerimise nõuete kohaselt, keskustest väljapoole on säilinud Eestile omane hajaküla. Asulates on rajatud keskused ühistegevuseks, sportimiseks ja vaba aja veetmiseks.

4. ARENGUEESMÄRGID JA TEGEVUSED 2014-2021

4.1. Elu- ja looduskeskkond

EESMÄRGID	TEGEVUSED
1. Valla elanike keskkonnateadlikkuse tõstmine	1. Infomaterjalide, trükiste koostamine, levitamine. Info avaldamine kodulehel ja trükis 2. Teavituskampaaniate korraldamine
2. Valla territooriumi heakorrastamine	1. Kambja aleviku ja külakeskuste haljastuse, heakorra parandamine 2. Maastikupilti risustavate hoonete lammutamine 3. Ohtlike puude raie 4. Parkide ja miljööväärtuslike alade hooldamine 5. Kultuuriobjektide ja vaatamisväärsuste korrastamine
3. Jäätmete liigiti kogumise arendamine, keskkonnasõbraliku jäätmekäitluse korraldamine	1. Taaskasutatavate jäätmete kogumispunktide võrgustiku hooldus ja täiendamine 2. Kambja komposteerimisväljaku rajamine 3. Koostöö laiendamine taaskasutusorganisatsioonidega 4. Jäätmehoolduskava uuendamine 5. Korraldatud jäätmeveo korraldamine
4. Järvede ja avalike veekogude seisundi parandamine	1. Veekogude saneerimine
5. Avaliku ruumi arendamine	1. Külakeskuste toetamine 2. Mängu- ja spordiplatside rajamine külakeskustesse 3. Valla puhkekohtade korrashoidmine ja heakorrastamine 4. Kodutute loomade hoiupaiga rajamine 5. Kalmistu plaani ja registri koostamine, kalmistu heakorra parandamine ning rajatiste korrastamine 6. Liiva puhkepaiga väljaehitamine
6. Vallas on turvaline elukeskkond	1. Päästedeepoo rajamine 2. Tuletõrje veevõtukohtade võrgustiku loomine 3. Tuletõrjeõppuste läbiviimine asutustes 4. Koostöö arendamine politsei, kaitseliidu ja vabatahtlike päästjatega

4.2. Ettevõtlus

EESMÄRGID	TEGEVUSED
1. Vallas on innovaatiline, keskkonnasõbralik ettevõtluskeskkond	<ol style="list-style-type: none"> 1. Vajaliku planeerimistegevuse korraldamine 2. Ettevõtlust toetava infrastruktuuri rajamisele kaasaaitamine 3. Olemasolevate asutuste ja ettevõtete säilimisele kaasaaitamine 4. Ettevõtluse arendamise igakülgne soodustamine ettevõtlusega alustajatele 5. Kohalike noorte motiveerimine kutseharidust omandama, tagamaks ettevõtetele töötajad ja vähendamaks tööjõupuudust 6. Ettevõtluse andmebaasi arendamine valla kodulehel
2. Vald kui mitmesuguste kultuuri- ja vabaaja veetmise võimalustega atraktiivne turismikoht	<ol style="list-style-type: none"> 1. Vaatamisväärsuste ja objektide viidastamine 2. Turistidele mõeldud infomaterjali koostamine ja levitamine avalikes kohtades ja elektrooniliselt 3. Valla turismiettevõtluse ühine turundamine

4.3. Tehniline infrastruktuur

EESMÄRGID	TEGEVUSED
1. Kohalikud teed on nõuetekohaselt hooldatud	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kruusateede teekatete uuendamine 2. Tolmuvaba kattega teede rajamine 3. Tolmutõrje teostamine 4. Teerajatiste korrastamine 5. Teekaitsevööndite korrashoid 6. Uute kergliiklusteede rajamine
2. Toimiv tänavavalgustusvõrgustik	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tänavavalgustusvõrgustiku laiendamine ja kaasajastamine
3. Elanike vajadusi rahuldav vallasisene ühistransport	<ol style="list-style-type: none"> 1. Bussiringide korraldamine vastavalt vajadusele
4. Elamuehituse arendamine	<ol style="list-style-type: none"> 1. Olemasolevate hoonete rekonstrueerimine, munitsipaalelamufondi loomine
5. Kambja aleviku kaugküttevõrgu arendamine	<ol style="list-style-type: none"> 1. Soojusenergia seadmete kaasajastamine ja võrgu laiendamine
6. Kõigil tarbijatel on puhas joogivesi ja reovesi on nõuetekohaselt puhastatud	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ühisveevärgi ja kanalisatsiooni rekonstrueerimine ja laiendamine 2. Kambja reoveepuhasti rekonstrueerimine 3. Hajaasustuse programmi toetamine

4.4. Haridus

EESMÄRGID	TEGEVUSED
1. Lasteaiakohtade tagamine kõigile Kambja valla lastele vanuses 1,5 - 7 a ja nõuetele vastava alushariduse andmine	<ol style="list-style-type: none"> 1. Unipiha kooli uue hoone ehitamine ja muutmine lasteaed-alkkooliks 2. Kambja lasteaia remont
2. Olemasolevate valla koolide säilitamine tagamaks õpilastele nõuetele vastavad tingimused hariduse omandamiseks	<ol style="list-style-type: none"> 1. Konkurentsivõimelise hariduse andmise toetamine eelarve kaudu valla koolides ja lasteaedades 2. Kuuste Kooli remont 3. Õppevahendite uuendamine 4. Laste ande aredamine klassivälise huvitegevuse kaudu

4.5. Kultuur, sport ja noorsootöö

EESMÄRGID	TEGEVUSED
1. Valla elanikele mitmekülgsete võimaluste loomine huvitegevuseks ja vaba aja veetmiseks	<ol style="list-style-type: none"> 1. Huvi- ja isetegevusringide ning MTÜ-de tegevuse edendamine ja toetamine 2. Kultuuriürituste korraldamine vallas 3. Ürituste korraldamine Suure-Kambja lavaaugus ja selle arendamine 4. Uute klubide ja isetegevusringide loomine
2. Kultuurisõbraliku valla maine loomine	<ol style="list-style-type: none"> 1. Valla maineürituste väljakujundamine ja kultuurilise taseme arendamine 2. Kambja kui „Eesti koorilaulu hälli“ tutvustamine
3. Heal tasemel raamatukoguteenus	<ol style="list-style-type: none"> 1. Raamatukogude arendamine ja jätkuv finantseerimine
4. Valla ajaloo väärtustamine	<ol style="list-style-type: none"> 1. Valla ajalooliste materjalide kogumine ja säilitamine 2. Valla ajaloo ja tänapäeva kajastamine
5. Kambja kiriku kui valla kultuuripärandi säilitamine	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kambja koguduse toetamine
6. Sporditegevuse edendamine ja korraldamine	<ol style="list-style-type: none"> 1. Spordirajatiste korrastamine ja inventari uuendamine 2. Tervisespordiürituste korraldamine 3. Terviseradade rajamine ja hooldamine 4. Elanikkonna kaasamine üritustele ja sportimisvõimaluste kasutamisele 5. Vallas tegutsevate elujõuliste spordiklubide toetamine
7. Noortele huvipakkuva tegevuse ja noorsootöö arendamine vallas	<ol style="list-style-type: none"> 1. Noortekeskuste tegevuse toetamine 2. Noortele mõeldud ürituste ja traditsioonide väljakujundamine 3. Noortele vaba aja veetmise võimaluste

	loomine erinevate noorteprojektide ja noorteprogrammide kaudu 4. Kodanikukasvatuse, kodumaa armastuse, terve ellusuhtumise tähtsustamine noorte seas 5. Noorte areng ja ühiskonnastumine koostöös kogukonnaga
--	---

4.6. Tervishoid ja sotsiaalne kaitse

EESMÄRGID	TEGEVUSED
1. Toimiv sotsiaalteenuste süsteem	1. Sotsiaalkeskuse väljaehitamine 2. Koduhooldusteenuse arendamine 3. Tugiisikuteenuse arendamine 4. Isikliku abistaja teenuse arendamine
2. Erihoolekandeteenuste arendamine	1. Igapäevaelu toetamise teenuse pakkumine 2. Töötamise toetamise teenuse pakkumine 3. Toetatud elamise teenuse pakkumine 4. Kodijärve Kodu vanade hoonete rekonstrueerimine
3. Sotsiaaleluruumide loomine	1. Sotsiaalkeskuse väljaehitamine
4. Üldhooldusteenuse arendamine	1. Aarike HK hoonete rekonstrueerimine

5. EELARVESTRAATEEGIA 2015 - 2018

5.1. Sissejuhatus

Eelarvestrateegia on finantsplaan nelja eelseisva eelarveaasta kohta.

Kambja Vallavalitsus kasutab kassapõhist eelarvestamist, mistõttu on ka käesoleva eelarvestrateegia koostamisel kasutatud kassapõhise eelarve koostamise meetodikat.

Valla eelarvestrateegia koostamise eesmärk on tagada eelarvepoliitika jätkusuutlikkus ning muuta valla tegevus enda funktsioonide täitmisel tulemuslikumaks.

Eelarvestrateegia koostamise lähtealuseks on majandusprognoosid ja valla arengukava. Valla eelarvestrateegia koostamisel lähtutakse järgmistest põhiapssidest:

- Põhitegevuse tulude prognoosimine
- Laenu võtmise vajaduse ja võimalikkuse väljaselgitamine
- Põhitegevuse kulude ja investeerimistegevuse kasvude ja omavaheliste proportsioonide planeerimine
- Valdkondade kulude proportsioonide arvestamine

Eelarvestrateegia on koostatud eelseisva nelja aasta kohta. Eelarvestrateegiat uuendatakse igal aastal, täpsustades kolme eelseisva aasta kavasad ning lisatakse strateegia neljandaks aastaks.

5.2. Majandusprognoos

Kohaliku omavalitsuse eelarvestrateegia on lahutamatu seotud kogu riigi majanduse ja eelarvepoliitikaga. Käesoleva eelarvestrateegia koostamisel on võetud aluseks Rahandusministeeriumi suvine majandusprognoos.

Tabel 11 Makromajanduslikud näitajad 2013-2018

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
SKP jooksevhindades (mld EUR)	18,4	19,0	20,1	21,4	22,8	24,2
SKP reaalkasv	0,8%	0,5%	2,5%	3,5%	3,4%	3,2%
SKP nominaalkasv	5,9%	3,0%	5,8%	6,6%	6,4%	6,1%
Tarbijahinnaindeks	2,8%	0,3%	1,9%	2,5%	3,0%	3,0%
Hõive (tuh inimest)	621,4	622,1	622,1	620,9	628,4	614,7
Tööhõive kasv	1,4%	0,1%	0,0%	-0,2%	1,2%	-2,2%
Keskmine kuupalk (EUR)	948,0	1 005,0	1 066,0	1 134,0	1 208,0	1 288,0
Palga nominaalkasv	7,8%	6,0%	6,1%	6,4%	6,5%	6,6%
Palga reaalkasv	4,9%	5,7%	4,1%	3,8%	3,4%	3,5%

Eesti sisemajanduse koguprodukt kasvab prognoosi kohaselt 2014. aastal 0,5% ja 2015. aastal 2,5%. Aastaks 2016 oodatakse kasvu kiirenemist 3,5%-ni. Majanduskasvu toetab ennekõike sisetarbimine, kuigi ka eksport peaks pöörduma aasta teisel poolel kasvule. Import kasvab

ekspordist kiiremini. 2015. ja kahel järgmisel aastal oodatakse ekspordi kasvu kiirenemist, kuid netoekspordi mõju SKP kasvu jääb negatiivseks.

Sisenõudluse komponentidest eratarbimise kasv 2014. aastal mõnevõrra aeglustub. Eratarbimise kasv püsib suhteliselt kiirena (3,6%) vaatamata palgatulu kasvu aeglustumisele. Tarbimise kasv hakkab aeglustuma seoses hinnatõusu kiirenemisega ning hõivatute arvu oodatava vähenemise tõttu prognoosiperioodi viimastel aastatel. Väliskaubanduse prognoosi on lähiaastateks kaubanduspartnerite nõrgemate kasvuväljavaadete ning Venemaa ebakindluse tõttu langetatud.

2014. aastal suureneb jooksevkonto puudujääk 2,3%-ni SKP-st tagasihoidlike ekspordiväljavaadete ning sisenõudluse tugevnemise tõttu. Tarbijahindade tõus ulatub 2014. aastal 0,3%-ni, seejärel kiireneb 2015. aastal 1,9%-ni ning 2016. aastal 2,5%-ni. Inflatsioon hakkab sügiskuudel järk-järgult kiirenema energiatoodete hinnalanguse pidurdumise ning toiduainete mõningase kallinemise tõttu tingitud aiasaaduste madalast hinnatasemest.

Tööhõive kasv on peatunud ning prognoosi kohaselt hakkab hõive vähenema 2016. aastast alates kiirenevas tempos. Keskmise palga kasvutempo aeglustub 2014. aastast 6%-ni ja püsib selle lähedal ka järgmisel aastal. Sellel ja eelmisel aastal on palgakulu kasv majanduses tervikuna ületanud SKP nominaalkasvu, kuid pikemas perspektiivis peaksid need kasvutempod ühtlustuma.

2014. aasta valitsussektori eelarvepuudujääk ulatub prognoosi kohaselt 0,2%-ni SKP-st. Prognoosi kohaselt jõuab valitsussektori eelarvepositsioon tasakaaluni 2016. aastal ning 2018. aastaks ülejäägini 0,8% SKP-st. 2014. aasta maksukoormuseks kujuneb 33,3% SKP-st. Aastatel 2015-2018 vähendatakse maksumuudatustega tööjõumakse ja suurendatakse tarbimismakse, kokkuvõttes püsib maksukoormus 2014. aasta tasemel, jäädes 2018. aastaks 33,2%-le. Käesoleva aasta lõpuks väheneb võlakoormus 9,9%-le ning kuna prognoosi kohaselt puudub vajadus uute laenude võtmise järele, jätkab vähenemist ka järgmistel aastatel.

5.3. Põhitegevuse eelarve

5.3.1. Põhitegevuse tulude prognoos

Põhitegevuse tuludena käsitletakse eelarvestrateegias tulenevalt KOFS-i regulatsioonist järgmisi tulusid:

- maksutulud
- tulud kaupade ja teenuste müügist
- saadavad toetused
- muud tegevustulud

Tabel 12 Põhitegevuse tulud perioodil 2013-2018

	2013 täitmine	2014 eeldatav täitmine	2015 eelarve	2016 eelarve	2017 eelarve	2018 eelarve
Põhitegevuse tulud kokku	2 463 316	2 624 361	2 760 900	2 836 900	2 920 600	3 010 300
Maksutulud	1 217 865	1 386 800	1 477 500	1 553 500	1 637 200	1 726 900
sh tulumaks	1 150 719	1 296 300	1 387 000	1 463 000	1 546 700	1 636 400
sh maamaks	66 872	90 000	90 000	90 000	90 000	90 000
sh muud maksutulud	274	500	500	500	500	500
Tulud kaupade ja teenuste müügist	239 615	249 700	249 700	249 700	249 700	249 700
Saadavad toetused tegevuskuludeks	1 002 794	986 061	1 031 700	1 031 700	1 031 700	1 031 700
sh tasandusfond (lg 1)	364 555	369 900	369 900	369 900	369 900	369 900
sh toetusfond (lg 2)	461 615	491 768	491 800	491 800	491 800	491 800
sh muud saadud toetused	176 624	124 393	170 000	170 000	170 000	170 000
Muud tegevustulud	3 043	1 800	2 000	2 000	2 000	2 000

Võrreldes 2014. aastaga kasvavad põhitegevuse tulud 2018. aastaks ligikaudu 386 tuhande euro võrra ehk eelarve tulubaas suureneb sellel perioodil ca 14,7%. Põhitegevuse tulude kasv tuleneb peamiselt maksutulude suurenemisest. Tulumaksutulude kasvu aluseks on planeeritud maksumaksjate arvu ja sissetulekute suurenemine. Perioodil 2015-2017 on valla elanike sissetulekute kasvu prognoos võrdsustatud Eesti keskmise palga kasvuga, mis suureneb sellel perioodil 6%-lt perioodi algul 6,6%-ni aastas. Tulumaksu kui Kambja valla peamise tuluallika osakaal valla põhitegevuse eelarves kasvab 2013. aasta 48%-lt 2018. aastaks 54%-ni.

Tabel 13 Prognoositav maksumaksjate arv ja sissetulek

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Maksumaksjate arv	993	1 005	1 011	1 016	1 020	1 024
Maksumaksjate arvu muutus	1,4%	1,2%	0,6%	0,5%	0,4%	0,40%
Väljamaksed füüsilistele isikutele	9 937 944	10 732 503	11 439 859	12 240 771	13 076 277	13 995 068
Sissetulek inimese kohta kuus	834	890	943	1 004	1 068	1 139
Sissetuleku kasv	7,8%	6,0%	6,1%	6,4%	6,4%	6,60%
Sissetuleku kasv Eestis kokku	7,8%	6,0%	6,1%	6,4%	6,5%	6,60%
Tulumaksu laekumine	1 150 719	1 296 300	1 387 000	1 463 000	1 546 700	1 636 400
Tulumaksu laekumise kasv	7,9%	12,7%	5,0%	5,5%	5,7%	5,80%
Tulumaksu laekumise ja sissetulekute suhe	11,31%	12,08%	11,88%	11,72%	11,72%	11,47%

Maamaksu osas ei ole suurenemist planeeritud.

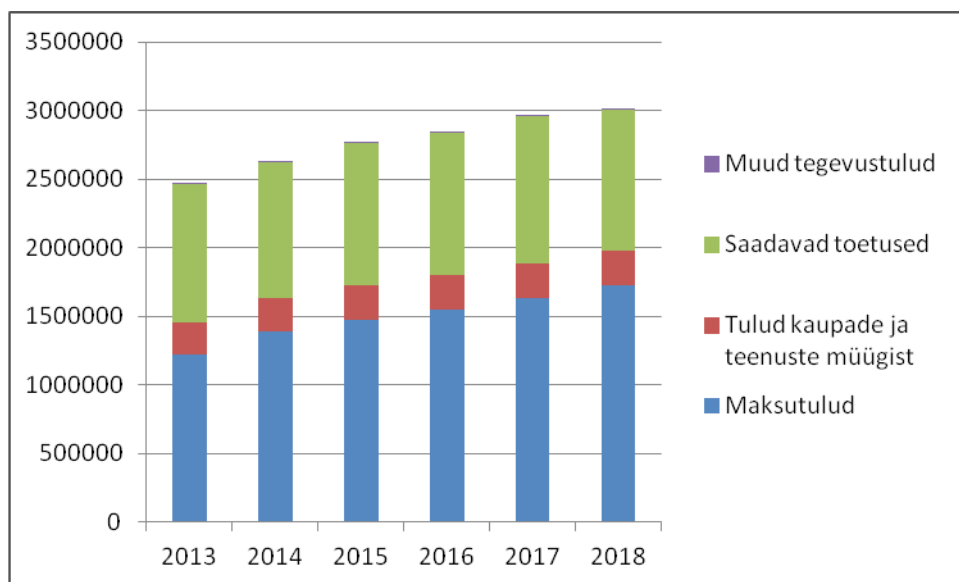
Kaupade ja teenuste müügist saadav tulu moodustab 2014. aasta eelarve baasil 10% põhitegevuse tuludest. Strateegias ei ole kaupade ja teenuste müügist saadavat tulu suurendatud.

Riigi poolt eraldatavate toetuste (tasandusfond, hariduse toetusfond, sihtotstarbelised toetused) maht püsib vaadeldaval perioodil samas suurusjärgus.

Tabel 14 Riigieelarve toetusfondi eraldised Kambja vallale

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Hariduskulud	378 370	421 807	450 563	450 563	450 563	450 563	450 563
sh investeringuteks	6 397	5 336	4 362	4 362	4 362	4 362	4 362
Toimetulekutoetus	27 191	31 455	36 343	36 343	36 343	36 343	36 343
Sotsiaalteenuste osutamise toetus	3 664	2 119	2 263	2 263	2 263	2 263	2 263
Vajadusepõhine peretoetus		4 229	2 896	2 896	2 896	2 896	2 896
Sündide ja surmade registreerimise toetus	77	100	79	79	79	79	79
Maamaksuvabastuse rakendamise toetus	0	1 905	0	0	0	0	0
KOKKU TOETUSFOND	409 302	461 615	492 144	492 144	492 144	492 144	492 144
TASANDUSFOND	352 091	364 555	369 900	369 900	369 900	369 900	369 900

Muude tegevustulude mahtu ei ole märkimisväärselt suurendatud.

Joonis 2 Kambja valla põhitegevuse tulud aastatel 2013-2018

5.3.2. Põhitegevuse kulude prognoos

Põhitegevuse kuludena käsitletakse eelarvestrateegias tulenevalt KOFS-i regulatsioonist järgmisi kulusid:

antavad toetused tegevuskuludeks
muud tegevuskulud

Tabel 15 Põhitegevuse kulude jaotus majandusliku sisu järgi perioodil 2013-2018

	2013 täitmine	2014 eeldatav täitmine	2015 eelarve	2016 eelarve	2017 eelarve	2018 eelarve
Põhitegevuse kulud kokku	2 404 315	2 563 771	2 654 000	2 722 900	2 798 600	2 876 500
Antavad toetused tegevuskuludeks	199 834	201 764	202 000	202 000	202 000	202 000
Muud tegevuskulud	2 204 481	2 362 007	2 452 000	2 520 900	2 596 600	2 674 500
sh personalikulud	1 287 933	1 457 355	1 530 200	1 576 100	1 623 400	1 672 100
sh majandamiskulud	916 518	904 552	921 700	944 700	973 100	1 002 300
sh muud kulud	30	100	100	100	100	100

Eelarvestrateegia perioodil põhitegevuse kulude maht absoluutsummas kasvab, kuid hüppelist kasvu ei ole planeeritud.

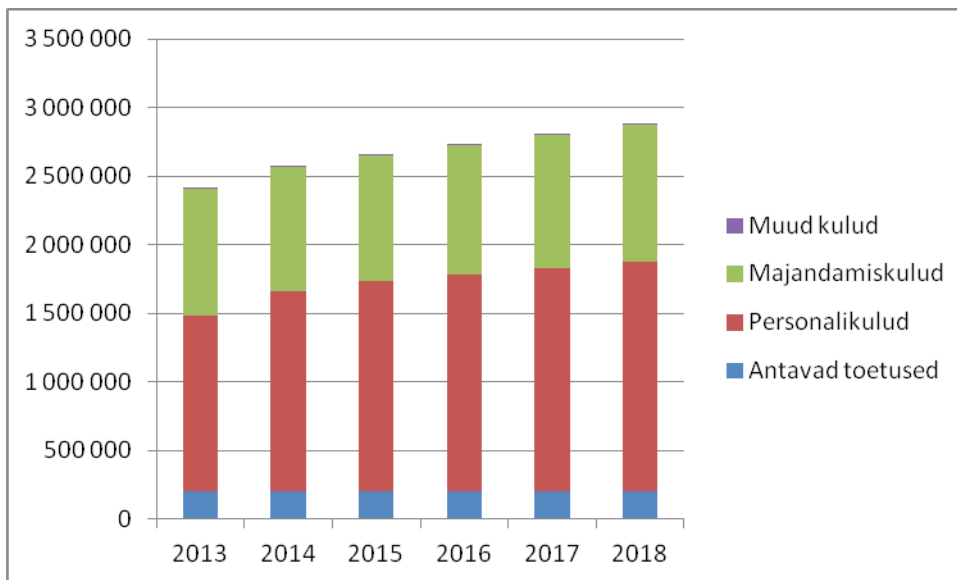
Põhitegevuse osas on mahukaim kuluallikas personalikulud, mis moodustavad 57-58% põhitegevuse kuludest. Palkade kasv sõltub riigi poliitilistest otsustest ja majanduskeskkonnast, samuti seniste tegevuste rahastamisotsuste ülevaatamisest. Kambja valla eelarvestrateegiasse on 2015. aastaks planeeritud kõigi töötajate palgatõusuks 5% , aga aastateks 2016 - 2018 3%. Majanduskulude tõus asutuste ja tegevusalade lõikes on prognoositud tarbijahinnaindeksi tasemel.

2018. aastaks ulatuvad põhitegevuse kulud 2,9 miljoni euroni (2014. a planeeritav 2,6 miljonit eurot).

Tegevusvaldkondade lõikes moodustavad põhitegevuse kuludest:

haridus	67,0 %
valitsussektor	8,2 %
sotsiaalne kaitse	8,1 %
vaba aeg, kultuur, religioon	8,0 %
majandus	5,2 %
muud valdkonnad	3,5 %.

Joonis 3 Kambja valla põhitegevuse kulud aastatel 2013-2018

5.4. Põhitegevuse tulemi prognoos

Põhitegevuse tulem on põhitegevuse tulude ja põhitegevuse kulude vahe. Üldjuhul peab põhitegevuse tulem olema positiivne või null. Eelarvestrateegia perioodil võib kahel mittejärjestikusel aastal kavandada põhitegevuse tulemit lubavast väärtusest väiksemana. Sellisel juhul peab eelarvestrateegiaga hõlmatud aastate põhitegevuse tulemite summa olema null või positiivne.

Eelarvestrateegia eesmärk on põhitegevuse tulude-kulude ülejäägi saavutamise määras, mis tagab laenu ja intresside tagasimaksed ja võimaldab omaosaluse katmist planeeritavatele investeeringutele.

Kambja valla põhitegevuse tulem on prognoositavalt strateegiaperioodi aastatel positiivne. Põhitegevuse tulemi prognoos on kajastatud järgmises tabelis.

Tabel 16 Põhitegevuse tulem perioodil 2013 - 2018

	2013 täitmine	2014 eeldatav täitmine	2015 eelarve	2016 eelarve	2017 eelarve	2018 eelarve
Põhitegevuse tulud kokku	2 463 316	2 624 361	2 760 900	2 836 900	2 920 600	3 010 300
Põhitegevuse kulud kokku	2 404 315	2 563 771	2 654 000	2 722 900	2 798 600	2 876 500
Põhitegevuse tulem	59 001	60 590	106 900	114 000	122 000	133 800

5.5. Investeeringustegevuse eelarve

Investeeringustegevuse tuludena on kajastatud järgmised kanded:

- 1) põhivara soetuseks saadav sihtfinantseerimine (+)
- 2) finantstulud (+)
- 3) põhivara müük (+)

Investeeringustegevuse kuludena on kajastatud järgmised kanded:

- 1) põhivara soetus (-)
- 2) finantskulud (-)

Strateegiaperioodil plaanitakse teostada olulises summas investeeringuid. Investeeringustegevuse eelarve on kõigil aastatel negatiivne ehk investeeringustegevuse kulud ületavad investeeringuteks saadavaid tulusid. Kuna ka põhitegevuse tulem ei kata investeeringustegevuse negatiivset väärtust, siis tuleb investeeringute teostamiseks võtta laenu või finantseerida likviidsete vahenditega.

Tabel 17 Investeeringustegevus perioodil 2013-2018

	2013 täitmine	2014 eeldatav täitmine	2015 eelarve	2016 eelarve	2017 eelarve	2018 eelarve
Investeeringustegevus kokku	-20 401	-112 472	-128 187	-94 107	-78 776	-22 332
Põhivara müük (+)	0	0	0	0	0	0
Põhivara soetus (-)	-41 963	-173 882	-452 000	-573 000	-476 480	-117 000
<i>sh projektide omaosalus</i>		-135 491	-118 150	-84 200	-69 725	-15 800
Põhivara soetuseks saadav sihtfinantseerimine (+)	29 391	67 190	333 850	488 800	406 755	101 200
Põhivara soetuseks antav sihtfinantseerimine (-)	-497	0	0	0	0	0
Osaluste ning muude aktsiate ja osade müük (+)	0	0	0	0	0	0
Osaluste ning muude aktsiate ja osade soetus (-)	0	0	0	0	0	0
Tagasilaekuvad laenud (+)	0	0	0	0	0	0
Antavad laenud (-)	0	0	0	0	0	0
Finantstulud (+)	143	120	95	95	95	95
Finantskulud (-)	-7 476	-5 900	-10 132	-10 002	-9 146	-6 627

Tulude osas ei ole põhivara müüki planeeritud. Kuludes on ehituse hindu keerukas planeerida, eelarvestrateegias on arvestatud hindade kallinemisega. Strateegia koostamisel on eelistatud välisvahendite ja projektide abil tehtavaid investeeringuid. Toetuste mittesaamisel lükkub investeering kaugemasse perioodi. Finantstulud ja –kulud sisaldavad intressitulust ja –kulust.

Tabel 18 Investeeringud perioodil 2014-2018

	2014 eelarve	2015 eelarve	2016 eelarve	2017 eelarve	2018 eelarve
01 Üldised valitsussektori teenused					
Vallamaja fassaaditööd ja pööningu soojustam.	15 800	0	0	0	0
sh toetuse arvelt	0	0	0	0	0
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)	15 800	0	0	0	0
03 Avalik kord ja julgeolek					
Tuletõrje veevõtukohta väljaehitamine Kambjas	0	25 000	0	0	0
sh toetuse arvelt	0	21 250	0	0	0
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)	0	3 750	0	0	0
04 Majandus					
Valla teede ehitus	40 000	35 000	35 000	35 000	35 000
sh toetuse arvelt	0	35 000	35 000	35 000	35 000
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)	40 000	0	0	0	0
Parve tööstuspiirkonna teede rekonstrueerimine	0	0	126 000	0	0
sh toetuse arvelt	0	0	107 100	0	0
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)	0	0	18 900	0	0
Suure-Kambja ettevõtluspiirkonna infrastruktuuri rekonstrueerimine	0	0	0	421 500	0
sh toetuse arvelt	0	0	0	358 275	0
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)	0	0	0	63 225	0
Ani ettevõtluspiirkonna teede rekonstrueerimine	0	0	0	0	72 000
sh toetuse arvelt	0	0	0	0	61 200
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)	0	0	0	0	10 800
Rebase tööstuspiirkonna teede, vee ja kanalisatsioonitrasside rekonstrueerimine	0	0	402 000	0	0
sh toetuse arvelt	0	0	341 700	0	0
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)	0	0	60 300	0	0
05 Keskkonnakaitse					
Kambja aleviku reoveepuhasti rekonstrueerim.	42 500	110 000	0	0	
sh toetuse arvelt		87 000	0	0	0
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)	42 500	23 000	0	0	0
Komposteerimisplatsi rajamine	0	25 000	0	0	0
sh toetuse arvelt	0	20 000	0	0	0
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)	0	5 000	0	0	0
Jäätmekogumispunkti rajamine Kambjasse	0	0	0	10 000	0
sh toetuse arvelt	0	0	0	8 500	0
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)	0	0	0	1 500	0
06 Elamu- ja kommunaalmajandus					
Hajaasustuse programm	38 382	10 000	10 000	10 000	10 000
sh toetuse arvelt	19 191	5 000	5 000	5 000	5 000
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)	19 191	5 000	5 000	5 000	5 000
09 Haridus					

Unipiha Algkooli projekti koostamine	2 000	40 000	0	0	0
sh toetuse arvelt	0	0	0	0	0
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)	2 000	40 000	0	0	0
Kuuste Kooli restaureerimine I etapp	25 000	187 000	0	0	0
sh toetuse arvelt	19 000	149 600	0	0	0
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)	6 000	37 400	0	0	0
Kambja Põhikooli ventilatsiooni rekonstrueerimine	10 000	0	0	0	0
sh toetuse arvelt	0	0	0	0	0
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)	10 000	0	0	0	0
10 Sotsiaalne kaitse					
Sotsiaalkeskuse projekti koostamine	0	20 000	0	0	0
sh toetuse arvelt	0	16 000	0	0	0
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)	0	4 000	0	0	0
Kokku	173 682	452 000	573 000	476 500	117 000
sh toetuse arvelt	38 191	333 850	488 800	406 775	101 200
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)	135 491	118 150	84 200	69 725	15 800

Investeeringistrateegia eeldab siseriiklike, Euroopa Liidu ja muude vahendite kaasamist.

Investeeringuid, mille finantseerimiseks käesoleval ajal puuduvad vahendid, kajastab järgnev tabel. Need on teostatavad täiendavate tulude laekumisel. Objektid on tabelis tegevusalade järgi, see ei ole pingerida.

Tabel 19 Reservnimekiri investeeringutest, mis teostatakse täiendavate tulude laekumisel

	2016 eelarve	2017 eelarve	2018 eelarve
03 Avalik kord ja julgeolek			
Päästeteenistuse depoo rajamine	200 000	100 000	
sh toetuse arvelt	160 000	80 000	
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)	40 000	20 000	
06 Elamu- ja kommunaalmajandus			
Kambja Oru tänava vesi ja kanalisatsioon	225 000		
sh toetuse arvelt	180 000		
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)	45 000		
Kambja külasauna fassaadi rekonstrueerimine	0	30 000	
sh toetuse arvelt	0	24 000	
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)	0	6 000	
09 Haridus			
Kambja lasteaia sisekliima parandamine ja soojustus	0	380 000	
sh toetuse arvelt	0	304 000	
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)	0	76 000	
Unipiha Algkooli laiendamine algkool-lasteaiaaks	300 000	400 000	
sh toetuse arvelt	240 000	320 000	
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)	60 000	80 000	

Kuuste Kooli restaureerimine II etapp	370 000		
sh toetuse arvelt	296 000		
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)	74 000		
10 Sotsiaalne kaitse			
Sotsiaalkeskuse väljaehitamine Kambjasse	40 000	300 000	350 000
sh toetuse arvelt	32 000	240 000	280 000
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)	8 000	60 000	70 000

Tabel 20 Põhitegevuse ja investeerimistegevuse kulud valdkonniti perioodil 2014-2018

	2014 eeldatav täitmine	2015 eelarve	2016 eelarve	2017 eelarve	2018 eelarve
01 Üldised valitsussektori teenused	233 869	229 332	231 602	237 346	241 627
Põhitegevuse kulud	212 169	219 200	221 600	228 200	235 000
sh saadud toetuste arvelt	0	0	0	0	0
sh muude vahendite arvelt	212 169	219 200	221 600	228 200	235 000
Investeerimistegevuse kulud	21 700	10 132	10 002	9 146	6 627
sh saadud toetuste arvelt	0	0	0	0	0
sh muude vahendite arvelt	21 700	10 132	10 002	9 146	6 627
02 Riigikaitse	0	0	0	0	0
Põhitegevuse kulud	0	0	0	0	0
sh saadud toetuste arvelt	0	0	0	0	0
sh muude vahendite arvelt	0		0	0	0
Investeerimistegevuse kulud	0	0	0	0	0
sh saadud toetuste arvelt	0	0	0	0	0
sh muude vahendite arvelt	0		0	0	0
03 Avalik kord ja julgeolek	17 660	43 100	18 400	19 000	19 500
Põhitegevuse kulud	17 660	18 100	18 400	19 000	19 500
sh saadud toetuste arvelt	0	0	0	0	0
sh muude vahendite arvelt	17 660	18 100	18 400	19 000	19 500
Investeerimistegevuse kulud	0	25 000	0	0	0
sh saadud toetuste arvelt	0	21 250	0	0	0
sh muude vahendite arvelt	0	3 750	0	0	0
04 Majandus	155 640	156 500	702 100	602 580	255 800
Põhitegevuse kulud	115 640	121 500	139 100	146 100	148 800
sh saadud toetuste arvelt	83 543	88 600	88 600	88 600	88 600
sh muude vahendite arvelt	32 097	32 900	50 500	57 500	60 200
Investeerimistegevuse kulud	40 000	35 000	563 000	456 480	107 000
sh saadud toetuste arvelt	0	35 000	483 800	393 275	96 200
sh muude vahendite arvelt	40 000	0	79 200	63 205	10 800
05 Keskkonnakaitse	87 875	183 200	49 900	62 000	54 000
Põhitegevuse kulud	45 375	48 200	49 900	52 000	54 000
sh saadud toetuste arvelt	0	0	0	0	0
sh muude vahendite arvelt	45 375	48 200	49 900	52 000	54 000
Investeerimistegevuse kulud	42 500	135 000	0	10 000	0

sh saadud toetuste arvelt	0	107 000	0	8 500	0
sh muude vahendite arvelt	42 500	28 000	0	1 500	0
06 Elamu- ja kommunaalmajandus	63 192	35 300	35 900	36 600	37 500
Põhitegevuse kulud	24 810	25 300	25 900	26 600	27 500
sh saadud toetuste arvelt	0	0	0	0	0
sh muude vahendite arvelt	24 810	25 300	25 900	26 600	27 500
Investeeringustegevuse kulud	38 382	10 000	10 000	10 000	10 000
sh saadud toetuste arvelt	19 191	5 000	5 000	5 000	5 000
sh muude vahendite arvelt	19 191	5 000	5 000	5 000	5 000
07 Tervishoid	2 600	2 700	2 800	2 900	3 000
Põhitegevuse kulud	2 600	2 700	2 800	2 900	3 000
sh saadud toetuste arvelt	0	0	0	0	0
sh muude vahendite arvelt	2 600	2 700	2 800	2 900	3 000
Investeeringustegevuse kulud	0	0	0	0	0
sh saadud toetuste arvelt	0	0	0	0	0
sh muude vahendite arvelt	0	0	0	0	0
08 Vaba-aeg, kultuur ja religioon	208 067	214 500	217 100	223 500	230 000
Põhitegevuse kulud	208 067	214 500	217 100	223 500	230 000
sh saadud toetuste arvelt	4 300	4 300	4 300	4 300	4 300
sh muude vahendite arvelt	203 767	210 200	212 800	219 200	225 700
Investeeringustegevuse kulud	0	0	0	0	0
sh saadud toetuste arvelt	0	0	0	0	0
sh muude vahendite arvelt	0	0	0	0	0
09 Haridus	1 760 870	2 014 600	1 820 263	1 870 700	1 926 100
Põhitegevuse kulud	1 723 670	1 787 600	1 820 263	1 870 700	1 926 100
sh saadud toetuste arvelt	450 563	450 563	450 563	450 563	450 563
sh muude vahendite arvelt	1 273 107	1 337 037	1 369 700	1 420 137	1 475 537
Investeeringustegevuse kulud	37 200	227 000	0	0	0
sh saadud toetuste arvelt	19 000	149 600	0	0	0
sh muude vahendite arvelt	18 200	77 400	0	0	0
10 Sotsiaalne kaitse	213 780	236 900	227 837	229 600	232 600
Põhitegevuse kulud	213 780	216 900	227 837	229 600	232 600
sh saadud toetuste arvelt	44 116	44 100	44 100	44 100	44 100
sh muude vahendite arvelt	169 664	172 800	183 737	185 500	188 500
Investeeringustegevuse kulud	0	20 000	0	0	0
sh saadud toetuste arvelt	0	16 000	0	0	0
sh muude vahendite arvelt	0	4 000	0	0	0
KOKKU	2 743 553	3 116 132	3 305 902	3 284 226	3 000 127
Põhitegevuse kulud	2 563 771	2 654 000	2 722 900	2 798 600	2 876 500
sh saadud toetuste arvelt	582 522	587 563	587 563	587 563	587 563
sh muude vahendite arvelt	1 981 249	2 066 437	2 135 337	2 211 037	2 288 937
Investeeringustegevuse kulud	179 782	462 132	583 002	485 626	123 627
sh saadud toetuste arvelt	38 191	333 850	488 800	406 775	101 200
sh muude vahendite arvelt	141 591	128 282	94 202	78 851	22 427

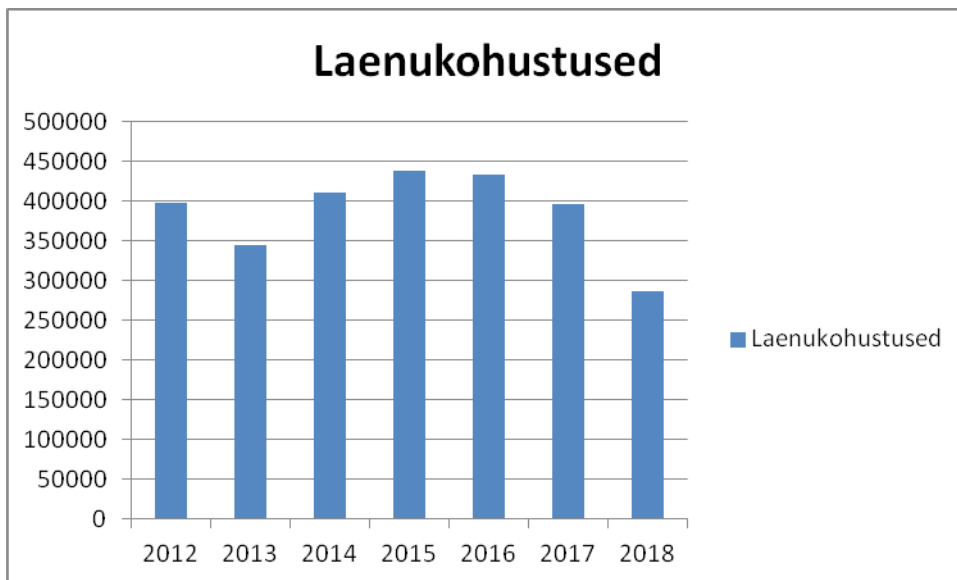
5.6. Finantseerimistegevuse eelarve

Finantseerimistegevuse eelarve on põhitegevuse tulude ja põhitegevuse kulude vahe katmiseks teostatavad finantstehingud. See on Kambja valla eelarvestrateegias kohustuste võtmine ja kohustuste tasumine.

Tabel 21 Finantseerimistegevus perioodil 2014-2018

	2014 eeldatav täitmine	2015 eelarve	2016 eelarve	2017 eelarve	2018 eelarve
Finantseerimistegevus	65 782	28 639	-5 647	-37 076	-109 076
Kohustuste võtmine (+)	120 000	100 000	80 000	60 000	0
Kohustuste tasumine (-)	-54 218	-71 361	-85 647	-97 076	-109 076
Likviidsete varade muutus (+ suurenemine, - vähenemine)	13 900	7 352	14 246	6 148	2 392
Likviidsete varade suunamata jääk aasta lõpuks	134 610	141 962	156 208	162 356	164 748
Võlakohustused kokku aasta lõpu seisuga	410 146	438 785	433 138	396 062	286 986
Netovõlakoormus (eurodes)	275 536	296 823	276 930	233 706	122 238
Netovõlakoormus (%)	10,5%	10,8%	9,8%	8,0%	4,1%
Netovõlakoormuse ülemmäär (eurodes)	1 574 617	1 656 540	1 702 140	1 752 360	1 806 180
Netovõlakoormuse ülemmäär (%)	60,0%	60,0%	60,0%	60,0%	60,0%
Vaba netovõlakoormus (eurodes)	1 299 081	1 359 717	1 425 210	1 518 654	1 683 942

Suured investeeringud eeldavad lähiaastatel finantseerimistehingute mahu suurenemist, sest põhitegevuse tulemlahendus ei ole piisav laenude tagasimakseteks ja investeeringute tegemiseks. Kambja vald plaanib strateegiaperioodil võtta kokku laenu 240 000 euro suuruses summas. Projektide heakskiitmisel võetakse omafinantseeringu katmiseks laenu Suure-Kambja ettevõtluspiirkonna infrastruktuuri rekonstrueerimiseks, Rebase tööstuspiirkonna vee- ja kanalisatsioonitrassi rekonstrueerimiseks, Kambja aleviku reoveepuhasti rekonstrueerimiseks jm.

Finantseerimistegevuse rahavoogudes on kesksel kohal netovõlakoormus. Netovõlakoormus on võlakohustuste suuruse ja likviidsete varade kogusumma vahe. Netovõlakoormus võib aruandeaasta lõpul ulatuda lõppenud aruandeaasta põhitegevuse tulude ja põhitegevuse kulude kuuekordse vaheni, kuid ei tohi ületada sama aruandeaasta põhitegevuse tulude kogusummat. Käesoleval ajal kehtib maksimaalse netovõlakoormuse määra piirmäär 60%.

Kambja valla netovõlakoormus väheneb 2013. aasta 9,1%-lt 2018. aastaks 4,1%-ni.

5.7. Likviidsed varad

Likviidsete varade muutuse koosseisu kuuluvad kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduse alusel raha ja pangakontode saldo muutus, rahaturu- ja intressifondide aktsiate või osakute ning võlakirjade muutus.

Kambja valla eelarvestrateegia koosseisus on likviidseteks varadeks raha ja pangakonto saldo muutus. Likviidsete varade saldo suurenemine kajastatakse plussiga ja saldo vähenemine miinusega.

Tabel 22 Likviidsed varad perioodil 2013 - 2018

	2013 täitmine	2014 eeldatav täitmine	2015 eelarve	2016 eelarve	2017 eelarve	2018 eelarve
Likviidsete varade muutus (+ suurenemine, - vähenemine)	-15 618	13 900	7 352	14 246	6 148	2 392
Likviidsete varade suunamata jääk aasta lõpuks	120 710	134 610	141 962	156 208	162 356	164 748

5.8. Finantsdistsipliini tagamine

Kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduse kohaselt on finantsdistsipliini tagamise meetmeks:

- 1) kinnipidamine nõuetest põhitegevuse tulemile
- 2) kinnipidamine netovõlakoormuse ülemmäärast.

Nende näitajate alusel otsustatakse valla finantsolukorra üle ning nende täitmata jätmise võib kaasa tuua sanktsioonid.

Kambja valla eelarvestrateegia puhul on prognoosid koostatud kassapõhiste arvestuste alusel. Kuna KOFS nõuab põhitegevuse tulemi ja netovõlakoormuse väljatoomist ka kohaliku omavalitsuse arvestusüksuse kohta, siis on järgnevalt toodud ära tabel vastavate näitajate kohta.

Tabel 23 Kambja valla finantsdistsipliini tagamise meetmete täitmise ülevaade perioodil 2013 - 2018

	2013 täitmine	2014 eeldatav täitmine	2015 eelarve	2016 eelarve	2017 eelarve	2018 eelarve
Põhitegevuse tulud kokku	2 463 316	2 624 361	2 760 900	2 836 900	2 920 600	3 010 300
Põhitegevuse kulud kokku	2 404 315	2 563 771	2 654 000	2 722 900	2 798 600	2 876 500
Põhitegevuse tulem	59 001	60 590	106 900	114 000	122 000	133 800
Investeeringustegevus kokku	-20 401	-112 472	-128 187	-94 107	-78 776	-22 332
Eelarve tulem	38 600	-51 882	-21 287	19 893	43 224	111 468
Finantseerimistegevus	-54 218	65 782	28 639	-5 647	-37 076	-109 076
Kohustuste võtmine (+)	0	120 000	100 000	80 000	60 000	0
Kohustuste tasumine (-)	-54 218	-54 218	-71 361	-85 647	-97 076	-109 076
Likviidsete varade muutus (+ suurenemine, - vähenemine)	-15 618	13 900	7 352	14 246	6 148	2 392
Likviidsete varade suunamata jääk aasta lõpuks	120 710	134 610	141 962	156 208	162 356	164 748
Võlakohustused kokku aasta lõpu seisuga	344 364	410 146	438 785	433 138	396 062	286 986
Netovõlakoormus (eurodes)	223 654	275 536	296 823	276 930	233 706	122 238
Netovõlakoormus (%)	9,1%	10,5%	10,8%	9,8%	8,0%	4,1%
Netovõlakoormuse ülemmäär (eurodes)	1 477 990	1 574 617	1 656 540	1 702 140	1 752 360	1 806 180
Netovõlakoormuse ülemmäär (%)	60,0%	60,0%	60,0%	60,0%	60,0%	60,0%
Vaba netovõlakoormus (eurodes)	1 254 336	1 299 081	1 359 717	1 425 210	1 518 654	1 683 942

5.9. Kambja valla eelarvestrateegia 2015 - 2018

Tabel 24 Kambja valla eelarvestrateegia perioodil 2015 - 2018

	2015 eelarve	2016 eelarve	2017 eelarve	2018 eelarve
Põhitegevuse tulud kokku	2 760 900	2 836 900	2 920 600	3 010 300
Maksutulud	1 477 500	1 553 500	1 637 200	1 726 900
sh tulumaks	1 387 000	1 463 000	1 546 700	1 636 400
sh maamaks	90 000	90 000	90 000	90 000
sh muud maksutulud	500	500	500	500
Tulud kaupade ja teenuste müügist	249 700	249 700	249 700	249 700
Saadavad toetused tegevuskuludeks	1 031 700	1 031 700	1 031 700	1 031 700
sh tasandusfond (lg 1)	369 900	369 900	369 900	369 900
sh toetusfond (lg 2)	491 800	491 800	491 800	491 800
sh muud saadud toetused	170 000	170 000	170 000	170 000
Muud tegevustulud	2 000	2 000	2 000	2 000
Põhitegevuse kulud kokku	2 654 000	2 722 900	2 798 600	2 876 500
Antavad toetused tegevuskuludeks	202 000	202 000	202 000	202 000
Muud tegevuskulud	2 452 000	2 520 900	2 596 600	2 674 500
sh personalikulud	1 530 200	1 576 100	1 623 400	1 672 100
sh majandamiskulud	921 700	944 700	973 100	1 002 300
sh muud kulud	100	100	100	100
Põhitegevuse tulem	106 900	114 000	122 000	133 800
Investeeringustegevus kokku	-128 187	-94 107	-78 776	-22 332
Põhivara müük (+)	0	0	0	0
Põhivara soetus (-)	-452 000	-573 000	-476 480	-117 000
<i>sh projektide omaosalus</i>	-118 150	-84 200	-69 725	-15 800
Põhivara soetuseks saadav sihtfinantseerimine	333 850	488 800	406 755	101 200
Põhivara soetuseks antav sihtfinantseerimine	0	0	0	0
Osaluste ning muude aktsiate ja osade müük	0	0	0	0
Osaluste ning muude aktsiate ja osade soetus	0	0	0	0
Tagasilaekuvad laenud (+)	0	0	0	0
Antavad laenud (-)	0	0	0	0
Finantstulud (+)	95	95	95	95
Finantskulud (-)	-10 132	-10 002	-9 146	-6 627
Eelarve tulem	-21 287	19 893	43 224	111 468
Finantseerimistegevus	28 639	-5 647	-37 076	-109 076
Kohustuste võtmine (+)	100 000	80 000	60 000	0
Kohustuste tasumine (-)	-71 361	-85 647	-97 076	-109 076
Likviidsete varade muutus (+ suurenemine, - vähenemine)	7 352	14 246	6 148	2 392
Likviidsete varade suunamata jääk aasta lõpuks	141 962	156 208	162 356	164 748
Võlakohustused kokku aasta lõpu seisuga	438 785	433 138	396 062	286 986
Netovõlakoormus (eurodes)	296 823	276 930	233 706	122 238
Netovõlakoormus (%)	10,8%	9,8%	8,0%	4,1%

Netovõlakoormuse ülemmäär (eurodes)	1 656 540	1 702 140	1 752 360	1 806 180
Netovõlakoormuse ülemmäär (%)	60,0%	60,0%	60,0%	60,0%
Vaba netovõlakoormus (eurodes)	1 359 717	1 425 210	1 518 654	1 683 942

Eelarvestrateegia kinnitab, et Kambja vald on olnud ja on ka edaspidi võimeline oma tegevusi finantseerima ja võetud finantskohustusi tasuma. Euroopa Liidu uuel finantsperioodil suudetakse eraldada vajalikku finantseeringut investeerimisprojektidele.

Irma Drenkhan

vallavolikogu esimees